

KAMK • University
of Applied Sciences

Outdoors Kainuu -hanke 2017-2020

Pasi Korhonen (toim.)

Outdoors Kainuu -hanke

2017-2020

Pasi Korhonen (toim.)

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B

Raportteja ja selvityksiä B 124

Yhteystiedot:

Kajaanin Ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 240, 87101 KAJAANI

Puh. 044 7157042

Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi

<http://www.kamk.fi>

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 124 / 2021

ISBN 978-952-7219-77-5

ISSN 1458-915X

Sisällys

Outdoors Kainuu -hanke ja ajatuksia jatkotoimenpiteistä

Pasi Korhonen, projektipäällikkö, yliopettaja, Kajaanin ammattikorkeakoulu **1**

Retkeilyalueen asiakaslähtöinen kehittäminen

Arto Heikkinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu **8**

Hankkeen tuloksista ja arvioinnista

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu ja

Helka Leimu-Pelkonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu **18**

Hankkeessa Outdooractiveen tuotetun sisällön hyödyntäminen

Pirjo Räsänen, Ellare Oy ja

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu **28**

Reittien tilanne ja kehittäminen Kainuussa

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Arto Heikkinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Helka Leimu-Pelkonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu ja

Peter Stricker, Kajaanin ammattikorkeakoulu **34**

Outdoors Kainuu -hanke ja ajatuksia jatkotoimenpiteistä

Pasi Korhonen, projektipäällikkö, yliopettaja, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Luonto on Kainuun matkailun vetovoiman kulmakivi. Rikas ja monipuolinen luontomme mahdollistaa luonnosta nauttimisen ja monenlaisen tekemisen ulkona. Vaellus, patikointi, pyöräily, maastopyöräily, melonta, kalastus, eläintenkatseilu, hiihto, lumikenkäily, fatbike ja talvivaellus ovat matkailun kannalta keskeisiä luontoaktiviteettejä. Ympäriämme on monimuotoinen luonto, kauniita maisemia, kansallispuistoja ja erilaisia virkistysalueita. Tämä on hyvä pohja.

Luontomatkailu on ollut kovassa kasvussa, mutta samalla muutoksessa. Asiakkaina kaipaamme ajantasaista tietoa ennakkoon, jotta voimme haaveilla, inspiroitua ja suunnitella. Paikan päällä tarvitsemme lisää tietoa reiteistä ja palveluista. Luonnossa nauttiminen halutaan myös jakaa sosiaalisessa mediassa eri alustoilla. Vaikka kaipaamme helpoutta niin tiedonsaannilta kuin itse reiteiltäkin, niin olemme siis tosiasiasa aiempaa vaativampia.

Kolmivuotinen To Explore in Kainuu – Outdoors Kainuu -hanke käynnistyi syksyllä 2017 teeman valtakunnallisten katto-ohjelmien ollessa loppusuoralla. Kainuun ELY-keskus myönsi hankkeelle kolmivuotisen rahoituksen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020. Alueellisia outdoors-hankkeita oli tuolloin jo käynnissä eri puolilla Suomea ja luontomatkailun kehittäminen nosteessa. Viestinnällisen hankkeen isona tavoitteena oli maakunnassa vierailevien kansainvälisten ja kotimaisten luontomatkailijoiden määrää lisääminen. Tavoitteiksi määriteltiin matkailukohteiden profiilien kehittäminen, erityisesti matkailullisten ulkoilureittien laadun ja elämyksellisyden kehittäminen sekä reitti-informaation digitalisointi sekä materiaalin tuottaminen monikanavaiseen viestintään.

Outdoors Kainuu -hankkeessa tavoitteena on myös ollut ohjata alueen matkailuyrityksiä hyödyntämään paremmin ympäröivä luontoa ja luontomatkailun infrastruktuuria. Maakunnan alueella on suuri määrä erilaisia ja eri tasoisia ulkoilureittejä. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli yhdessä reittien ylläpitäjien kanssa priorisoida luontokohteita ja reittejä. Aivan kaikkien reittien ja kohteiden ylläpitämiseen ei enää katsottu olevan resursseja. Samalla tavoitteena oli kartoittaa reittien infrastruktuurin kehittämisen tarpeita ja esittää niistä uusia alueellisia kehittämishankkeita.

Tavoitteista toteutukseen ja päätökseen

Outdoors Finland oli Visit Finlandin kesäaktiiviteettien katto-ohjelma, jonka tavoitteena oli ylläpitää toimivaa valtakunnallista verkostoa ja edistää tuoteteeman kehittämistä. Aktiiviteeteistä kehittämisen kohteena mukana ovat olleet vaellus- (sisältäen sauvakävely), melonta-, pyöräily-, kalastus-, wildlife- ja hevosmatkailutuotteet. Erona muihin Suomessa käynnissä olleisiin outdoors-teemaisiin hankkeisiin, Kainuussa otettiin kesäreitistöjen rinnalle mukaan myös talvireitit. Ensimmäisenä Outdoors Kainuu -hankkeen talvikautena kartoitettiin ja valittiin Sotkamosta Oulujärvelle ulottuvan alueen talvireitit. Reitit olivat hiihto-, lumikenkäily-, fatbike-pyöräily-, retkiluistelu- ja talviretkelyreittejä. Kenttätöihin osallistui hankkeen projektiryhmän henkilöt. Mukaan saatiin kytkettyä myös matkailun opiskelijoita, jotka kartoittivat joitakin reittejä ja olivat mukana reittien valo- ja videokuvauksissa.

Seuraavana kesänä oli pääkohteena eteläisen Kainuun kesäreitit. Tästä edettiin itäisiin ja pohjoisiin osiin maakunnasta niin talven kuin kesän osalta. Ennen varsinaista maastotyötä pidimme alueilla reittityöpajoja, joiden tärkein tavoite oli kuulla alueiden toimijoiden näkemyksiä reiteistä ja huomioida ne, kun tehtiin valintoja tuotteistettavista reiteistä. Kartoitustyö ja sisällön tuotanto keskittyi näiden priorisointien myötä alueen tärkeimpiin reitteihin. Reittityöpajat olivat usein myös tärkeitä alueellisia kohtaamisia reittejä hyödyntävien toimijoiden ja ylläpitäjien kesken.

Opiskelijoita maastotöissä Ukkohallassa syksyllä 2019. Kuva: Pasi Korhonen.

Hankkeen työpanoksessa tärkeimmässä roolissa oli sisällöntuotanto Outdooractiveen, joka on Euroopan laajin ulkoiluportaali. Nykyisin sillä on noin yhdeksän miljoonaa käyttäjää kuukaudessa. Helppokäyttöinen työkalu mahdollisti panostamisen sisällön laatuun. Tekstimuotoisten reittikuvausten ja -tietojen ohella hankkeessa tuotettiin runsaasti kuvia ja videoita.

Hankkeen loppupuolella kannustettiin yrityksiä ja alueita ottamaan tuotettua sisältöä käyttöönsä. Keväällä 2020 matkailutoimialaankin kovasti iskenyt koronapandemia kuitenkin muutti viimeisen puolen vuoden suunnitelmia. Hankkeen loppuaikana tuotettiin Arctic Lakeland Kainuu -mobiilisuvellet ja uusia 360°-asteisia videoita. Tuotetusta sisällöstä voit lukea tästä julkaisusta lisää.

Tuotettu hyödynnettävää sisältöä

Outdoors Kainuu -hanketta on kiiteltä tarpeelliseksi ja koko Kainuun matkailua hyödyntäväksi. Tuotettua sisältömateriaalia voikin hyödyntää hyvin monin tavoin niin matkailualueet/-organisaatiot, kunnat kuin yksittäiset yritykset.

Yritys, alueorganisaatio tai kunta voi helposti ja ilmaiseksi sisällyttää hankkeessa Outdooractive-portaliiin vietyä reitti- ja kohdesisältöä omille sivuilleen. Reitit voi tulostaa asiakkaalle tai sen voi ladata gps- tai klm-jälkenä mobiililaitteeseen. Yrittäjä voi paketoita yksittäisistä reiteistä vaikkapa valmiin, kiinnostavan viikko-ohjelman. Yrittäjä voi sisällyttää oman tuotteen myyntiin reitin sivulle, siis vuokrattavan maastopyörän löytää samalta sivulta kuin mielenkiintoisen maastopyöräilyreitit. Tässä vain muutama esimerkki hyödyntämistavoista. Osa yrityksistä ja alueorganisaatioista on jo alkanut hyödyntämään sisältöä. Wild Taiga, Paljakka, Vuokatti ja Vuokatti Sport ovat jo sisällyttäneet reittejä internetsivuilleen. Hankkeen aikana 21 yritystä loi itselleen tunnukset ja alkoi tuottamaan omaa sisältöä. Kyseiset yritykset loivat myyntiin yhteensä 50 tuotetta, välinevuokrauksesta viikon vaelluspaketteihin. Yrittäjien aktivoiminen jäi kesken keväällä 2020 iskenneen Covid19-pandemian vuoksi.

Outdoors Kainuu -hankkeen suunnitteluvaiheessa Outdooractiven alusta oli vielä vieras, eikä tiedetty sen tuomia mahdollisuuksia. Samaan aikaan myös itse alusta kehittyi voimakkaasti ja laajeni eri kielialueille. Suomenkielinen Outdooractivesivusto aukesi talvella 2020. Kaikki uudet mahdollisuudet pyrittiin käyttämään mahdollisimman tehokkaasti hyödyksi. Hankkeen tuottama reitti- ja kohdesisältö tuotettiin pääsääntöisesti suomeksi, englanniksi ja saksaksi, jotta niiden näkyvyys ja löydettävyyt olisi mahdollisimman helppoa Kainuulle tärkeillä matkailun kohdemarkkinoilla.

Hankkeen alussa toteutettiin laaja ”Vetovoimainen retkeilyalue” -kysely asiakastarpeiden kartoittamiseksi. Kyselyyn saatiin 449 vastausta aktiivisilta retkeilijöiltä. Kyselyn tavoitteena oli tunnistaa

vetovoimaisten retkeilyreittien ominaispiirteitä, mitä tietoa voidaan käyttää apuna retkeilykohteiden markkinoinnin kohdentamisessa. Projektipäällikkö osallistui kahdelle Saksaan ja Sveitsiin suuntautuneelle benchmarking-matkalle, jotka avasivat erittäin hyvin luontoreittien kehittämistä, luontokohteiden markkinointia ja reittidatan tuottamista. Nämä syvensivät ymmärrystä luontomatkailun kohderyhmistä ja heille tuotettujen palveluiden ja palvelukokonaisuuksien luonteesta. Kyselyllä ja benchmarkingilla hankittu tieto mahdollisti entistä paremman asiakassuuntautuneen sisällön tuottamisen sekä avasivat Outdooractiven tarjoamia mahdollisuuksia.

Runsaasti kuva- ja videomateriaalia

Outdoors Kainuu -hankkeen suunnitelmavaiheessa tarkoitus oli ostaa laadukkaita kuvia ostopalveluina. Projektitiimin käyttöön kuitenkin hankittiin sopivaa kuvausvälineistöä, kamera ja drone, ja tämä mahdollisti kuvien ja videoiden oman tuotannon. Omien kuvien lisäksi hanke sai käyttöönsä matkailuorganisaatioiden ja kuntien sekä Metsähallituksen luontopalveluiden kuvapankkien kuvia. Hankkeessa otettuja kuvia ja videoita on puolestaan tarjottu ja välitetty Kainuun matkailualueille heidän käyttöönsä. Ostopalveluissa suurin erä syntyi Outdooractiven lisenssimak- suista. Hankkeen päättyessä lisenssisopimus on DMS ja API/FlexView-lisensseistä.

Hankkeen viimeisen puolen vuoden aikana päädyttiin hyödyntämään ostopalveluista säästynyttä rahoitusosuutta toteuttamalla lisenssin suoman API-rajapinnan avulla koko Kainuun matkailu- markkinointia ja ennen kaikkea reittien käyttäjiä palveleva Arctic Lakeland Trails -sovellus. Mobii- lilaitteisiin ilmaiseksi ladattavissa oleva sovellus tuo rajapinnan kautta esille hankkeen tuottaman reittimateriaalin. Matkailija ja paikallinen asukas voivat sovelluksen avulla nähdä reittitarjonnan ja suunnitella tulevia maastoretkeä. Suodattimen avulla voi valita lajikohtaisen tarjonnan tai kar- tan avulla voi selata reittejä eri puolilla maakuntaa. Viimeisen puolen vuoden aikana päädyttiin myös tekemään uusia 360°-videoita eri luontokohteista.

Suurimpia onnistumisia hankkeessa oli monikanavainen sisällöntuotanto. Hankeen projektitiimi onnistui tuottamaan sisältöä Outdooractiven alustalle paljon suunniteltua enemmän. Yhteensä julkaistiin 360 sisältöä Outdooractive-kanavalla. Julkaistuja reittejä tuotettiin 110 kappaletta ja julkaistuja POI-kohteita (point of interest) 217 kappaletta (tulentekopaikoista yrityksiin). Tuote- tun materiaalin sisältö oli valtakunnallisestikin mitattuna erittäin laadukasta. Käytettäessä mittari- na Outdooractiven-työkalun rankingpisteytystä (maksimi 100 pistettä) hankkeen tuottama si- sältö on pääosin erinomaista. Kahdeksan reittiä on saanut täydet 100 pistettä ja 66 reittiä on

saanut yli 90 pistettä. Korkea pistemäärä tuo sisällölle aina paremman näkyvyyden kaikissa Outdooractiven verkostoissa.

Opiskelijat Ainolan kodalla Vuokatinvaaralla talvella 2019. Kuva: Pasi Korhonen.

Muutoksia loppuvaiheessa

Covi19-pandemia aiheutti hankkeen loppuaikoina jonkin verran muutoksia hanketoimenpiteisiin. Keväälle 2020 suunniteltuja toimia jouduttiin osittain muuttamaan ja karsimaan. Kevään aikana oli tarkoitus käydä Kainuun matkailualueilla informoimassa hankkeen tuottamasta materiaalista ja Outdooractiven alustan antamista mahdollisuuksista. Tavoite oli esitellä ja kannustaa yrittäjiä hyödyntämään hankkeen tuotoksia. Matkustusrajoitukset ja matkailualan keväinen lamaannus kuitenkin muuttivat suunnitelman. Onneksi suurin osa reittien ja luontokohteiden kartoituksesta sekä monikanavaisen materiaalin työstämisestä oli loppusuoralla. Myöskään suunniteltua hankkeen päätösseminaaria ei pidetty. Tämän korvasi osittain hankkeen tulosten esittely Kainuun matkailufoorumissa syyskuussa 2020. Ohjausryhmän palautteen ja projektitiimin itsearvioinnin perusteella suurin kehittämisen aihe oli tiedottaminen. Tähän olisi juuri tähdännyt tuo keväältä 2020 peruuntunut alueiden informaatiokiertue. Hankkeen tuloksista tiedottaminen oli tarkoitus keskittää hankeajan loppuun, koska silloin olisi jo mahdollisimman paljon valmista sisältöä. Kesän

2020 aikana julkaistiin paikallislehdissä joitakin artikkeleita hankkeen tuloksista. Jo aiemmin oli hankkeesta tiedotettu mm. VisitFinlandin outdoors-teemaisissa seminaareissa, Kainuun matkailufoorumissa ja Pohjois-Pohjanmaan matkailuparlamentissa sekä Kainuun matkailualueiden tapaamisissa. Edelleen tavoite on, kunhan hankkeessa aloitettu Arctic Lakeland Trails -sovellus viimeistellään, loppusyksystä 2020 saada laajempi kirjoitus maakuntalehteen ja matkailulehtiin. Hanke myös pääsi kevään ja kesän 2020 ajaksi Outdooractiven #InMyRegion-kotimaankampanjaa, johon osallistuttiin otsikolla ”*Luonto löytyy Kainuusta*”.

Outdoors Kainuu -hankkeen tavoitteeksi oli asetettu reittien ja luontomatkailun alueellisen kehittämisen koordinointi. Alatavoitteeksi oli asetettu tiedonvälityksen parantuminen alueen sisällä ja tavoitteena oli toimia kentän kokoavana toimijana sekä kehittämistoimenpiteiden koordinoijana. Kenttä on kuitenkin hajanainen ja tätä tavoitetta ei täysin saavutettu. Vuorovaikutusta kuitenkin lisättiin kuntien sisällä ja jonkin verran alueiden välillä mm. työpajojen avulla.

Ajatuksia jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen tuottamaa digitaalista, monikanavaista, aineistoa tulee jatkossakin hyödyntää, ylläpitää ja kehittää. Loppuraporttia kirjoittaessa ei ole vielä päätetty Outdooractiven lisenssimaksujen jatkosta vuodesta 2021 alkaen. Olisi erittäin tärkeää löytää pysyvä malli ylläpidolle ja lisenssimaksuille. Lisenssit ovat KAMK:n hallinnoimia ja niitä ei kannata muuttaa toisille tahoille. KAMK:lla on erinomainen sisällön tuottamisen osaaminen.

On hyvä muistaa, että Outdooractiveen tuotettu luontoreitistöjen ja -kohteiden sisältö on paitsi matkailijoiden myös alueen asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden käytössä. Sisältö ja tieto on visuaalisessa muodossa karttoina, kuvina, videoina ja graafeina, sekä myös helposti ymmärrettävänä käyttäjälähtöisenä tekstinä. Ja tuo tieto on helppo ottaa maastoon mukaan tulosteena, sovelluksen offline-tilassa tai gps-jälkenä Tietoa on siten huomattavasti enemmän kuin pelkässä ulkoilukartassa, joita kyllä myös edelleen tarvitaan.

Hankkeen aikana kaikkia Kainuun ulkoilureittejä ja luontokohteita ei ennätetty tuottaa Outdooractiveen. Tämä ei ollut edes tavoite. Tätä työtä kannattaisi kuitenkin edelleen jatkaa. Esimerkiksi vesistöreiteistä ja kalastuskohteista vai muutamasta on tuotettu sisältöä portaaliin. Talviretkeily ja lumikenkäily kaipaisivat enemmän reittejä. Monen kunnan lähiretkeily- ja ulkoilureitit olisi järkevää viedä portaaliin. Myös olemassa oleva aineisto kaipaa aika ajoin päivitystä, sillä reittien linjauksia saatetaan muuttaa tai niillä tapahtuu jotain muita muutoksia.

Outdooractive tarjoaa paljon potentiaalia, joita ei ole vielä hyödynnetty. Maakunnan matkailualueiden ja yritysten aktivoiminen jäi hankkeen aikana kesken osittain koronapandemian takia. Outdooractiven alusta myös mahdollistaa luontomatkailukohteiden ja reittien tehokkaamman brändäyksen. Muutaman reitin ja kohteen infrastruktuuria tulee kehittää. Voidaanko rakentaa esim. riippusilta tai jokin muu vetovoimaa lisäävä retkeilyrakenne? Kohteiden kehittäminen tulee tehdä asiakaslähtöisesti ja kestävästi.

Luontomatkailu kaipaa tulevaisuudessa maakunnallista strategiaa ja koordinaatiota, jottei resursseja hukata päällekkäin tehtäviin toimiin. Myös nousevien trendilajien olosuhteiden kehittäminen kaipaa maakunnallista koordinaatiota. Tulevaisuudessa tulisi luoda maakunnallisia lajikohtaisia strategisia linjauksia ja toimenpideohjelmia, esim. pyörämatkailun kehittämisohjelma.

Retkeilyalueen asiakaslähtöinen kehittäminen

Arto Heikkinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Jo ennen koronavirus pandemian puhkeamista retkeilyn ja luontomatkailun suosio kasvoi Suomessa. Keväällä 2020 alkaneet, matkustukseen ja muuhun vapaa-ajan viettoon liittyneet, rajoitukset toivat reiteille myös aivan uusia käyttäjäryhmiä. Erityisesti runsaan ja hyvin hoidetun reitiverkoston omaavat kansallispuistot ja retkeilyalueet houkuttelevat vuosi vuodelta enemmän kävijöitä. (Metsähallitus 2020.) Kuitenkin samaan aikaan Metsähallitus, joka on maamme suurin retkeilyreittien ylläpitäjä, lakkauttaa noin viidenneksen nykyisistä taukopaikoista ja osan retkeilyreiteistä, koska sen on pakko suunnata rajalliset resurssit suosituimmille reiteille. (Metsähallitus 2018.) Asiakkaiden mukana kansallispuistojen ja retkeilyalueiden vaikutusalueelle tulee merkittävää matkailutuloa, joka edesauttaa seutukunnan elinvoimaisuutta. Esimerkiksi matkailualueilla sijaitsevilla kansallispuistoissa kävijöiden rahankäyttö tuo lähialueelle noin 14 euroa jokaista puiston retkeilypalveluihin sijoitettua euroa kohti. (TEM 2015, 13, 27.) Kuinka siis voimme tässä yhtälössä edistää joko uusien tai jo olemassa olevien reittien vetovoimaisuutta niin, että niillä riittää retkeilijöitä nauttimassa luonnosta ja samalla mahdollistetaan luontomatkailun mukanaan tuomat hyödyt aluetalouteen?

Kainuun monipuolinen luontoympäristö tarjoaa vetovoimaiset puitteet alueen luontomatkailulle. Maakunnasta löytyy mm. kaksi kansallispuistoa sekä lukuisia hyvin hoidettuja retkeilyalueita matkailukeskusten läheisyydessä. Tästä huolimatta alue ei ole onnistunut kasvamaan potentiaalinsa mukaisiin mittoihin, varsinkaan kansainvälisen luontomatkailun saralla. Vuonna 2019 Kainuun onnistui saavuttamaan lähes miljoonan yöpymisen rajan, mutta tästä alle kymmenen prosenttia tuli kansainvälisistä asiakkaista (Visitory 2020). Myös Kainuun retkeilyreittien käyttö tulee suurelta osin kotimaisista kävijöistä. Osasyynä tähän on Kainuun huono saavutettavuus, mutta alueen luontokohteista on myös vaikea löytää ja saada tietoa kootusti.

Vetovoimainen retkeilyalue -kyselytutkimuksen avulla haluttiin selvittää, mitä ominaisuuksia ja palveluita retkeilijät arvostavat retkeilyalueella tai -reitillä. Tutkimuksen tulosten avulla voitiin muodostaa kokonaiskuva eri ominaisuuksien ja palveluiden tärkeydestä retkeilyreitillä. Lisäksi tutkimuksessa pyrittiin hahmottamaan eri kohderyhmien painottamia ominaisuuksia sekä palveluita ja näin reittien ylläpitäjille mahdollisuus suunnata rajallisia kehittämisresursseja oman kohderyhmän kannalta merkityksellisiin palveluihin. Tutkimuksen tulosten kautta voidaankin tuottaa suosituksia luontomatkailun ja reittien asiakaslähtöiseksi kehittämiseksi Kainuussa.

Vetovoimainen retkeilyalue -kyselyn tutkimusmenetelmä

Vetovoimainen retkeilyalue -kyselytutkimus toteutettiin syksyllä 2018 ja aineistonkeruu tapahtui kolmessa kainuulaisessa vaellustapahtumassa, joita olivat Saukonselän vaellus Ristijärvellä, Vuokatin vaellus Sotkamossa sekä Hallan akan vaellus Hyrynsalmella. Tapahtumissa kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 167 vastaajaa. Luotettavuuden lisäämiseksi aineistonkeruuta jatkettiin sähköisen kyselylomakkeen avulla. Sähköisen lomakkeen linkkiä jaettiin eri vaellus- ja liikunta-alan organisaatioiden kautta, kuten Suomen Latu ja Kainuun Liikunta, sekä Facebookin retkeilyaiheissa ryhmissä. Vastaajien määrä nousi näin 282 vastaajalla ja vastaajien kokonaismäärä oli 449. (Heikkinen, A. 2020, 8–9.)

Tutkimuksen tutkimusongelma oli, mitä ominaisuuksia ja palveluita retkeilijät arvostavat retkeilyalueella tai -reitillä. Lisäksi asetettiin tutkimuskysymykset, jotka täydentävät ja syventävät tutkimusongelmaa:

- Miten eri ominaisuudet, opasteet ja palvelut painottuvat retkeilyalueen vetovoimaisuuden kannalta?
- Miten eri asiakaskohderyhmien tarpeet eroavat retkeilyalueen vetovoimaisuuden osalta?
- Millaisia asiakaslähtöisiä suosituksia tuloksista voidaan johtaa?

Tutkimuskysymysten mukaisesti kyselylomakkeessa ja tulosten analysoinnissa painotettiin määriä, riippuvuuksia sekä syyseuraussuhteita. Eri muuttujien keskinäistä yhteyttä analysoitiin riippuvuuden olemassaolon, voimakkuuden ja luonteen perusteella. Tutkimuksen kyselylomake rakentui pääosin Likert-asteikollisista kysymyssarjoista, jotka liittyivät reittien ominaisuuksiin, opasteisiin, saavutettavuuteen sekä palvelurakenteeseen. Lisäksi lomakkeessa oli muutamia suunnattuja avoimia kysymyksiä, joiden avulla vastaaja pystyi kertomaan ominaisuudesta tai palvelusta, joka ei käy ilmi strukturoitujen kysymysten kautta sekä antamaan kohde-esimerkin erityisen hyvästä retkikohteesta. Muilla suljetuilla kysymyksillä määriteltiin, millainen retkeilijätyyppi vastaaja on. Taustakysymyksissä kartoitettiin vastaajien perustiedot, kuten sukupuoli ja ikä, joiden kautta reitien tärkeyttä analysoitiin. (Heikkinen, A. 2020, 5–6, 11, 16.)

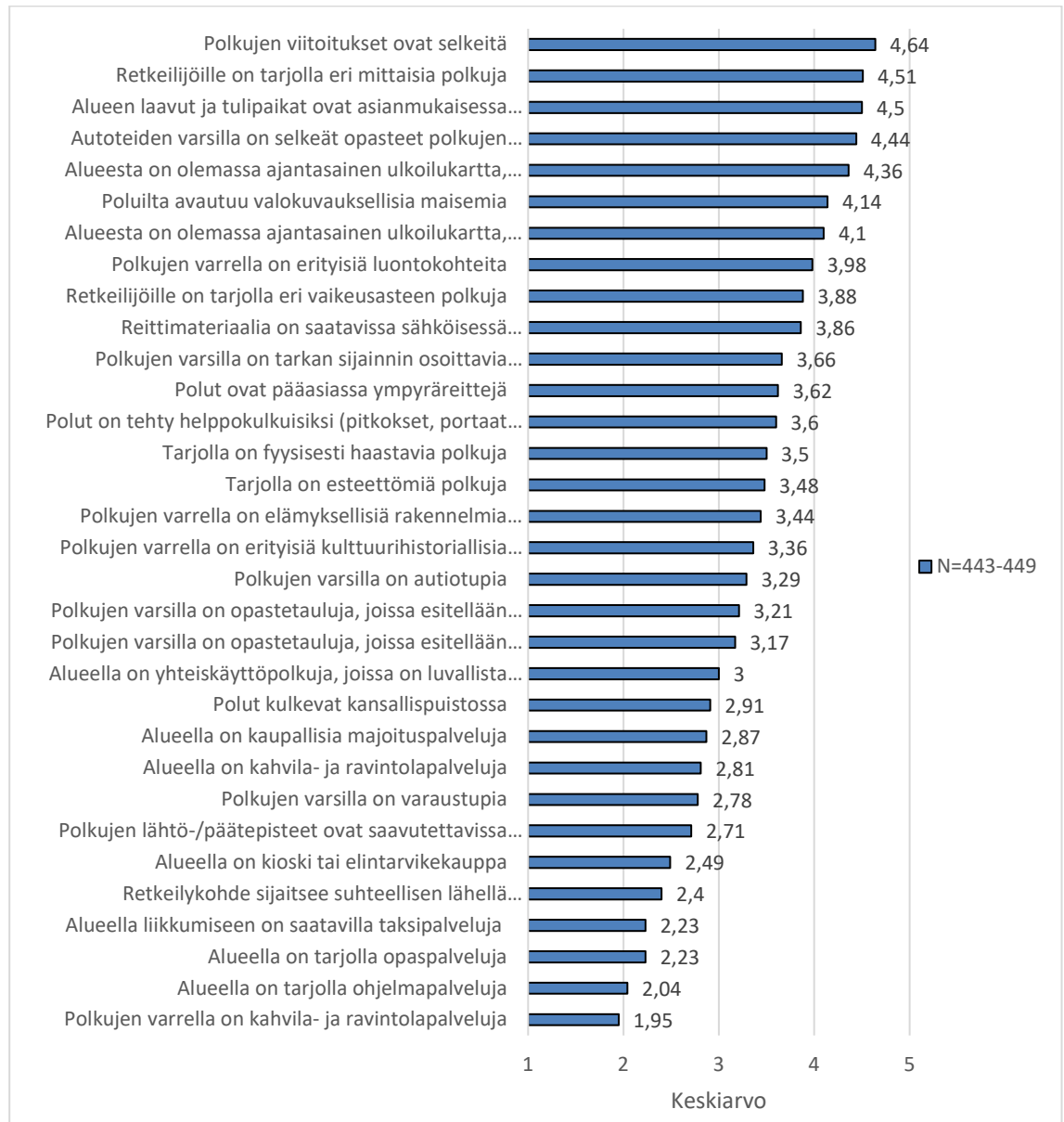
Kooste tuloksista

Kyselyyn vastanneista 75 prosenttia oli naisia ja vastaajien keski-ikä oli kyselyn toteuttamishetkellä vuonna 2018 43,3 vuotta. Tyypillisin kyselyyn vastaaja oli iältään 35 vuotta. Kyselyyn vastasi kaikkiaan vastaajia 114:ta eri paikkakunnalta ympäri Suomea. Eniten vastauksia tuli Kajaanista (62 kpl), Oulusta (51 kpl) sekä Helsingistä (25 kpl). Tämän jälkeen vastaukset jakautuivat pienimpinä vastaajamäärinä eri paikkakuntien kesken.

Kysyttäessä vastaajilta millaisia retkeilijöitä vastaajat olivat, yli puolet harrasti päiväretkeilyä ja hieman alle puolet päiväretkiä sekä vähintään yhden yöpymisen sisältäviä patikkaretkiä. Selvitettäessä, kuinka usein vastaajat harrastavat retkeilyä, vastaukset jakautuivat lähes tasaisesti vaihtoehtojen muutaman kerran vuodessa, vähintään kerran kuukaudessa ja useammin kuin kerran kuukaudessa kesken. Retkeilyseuran osalta yleisin vastaus oli puolison tai kumppanin kanssa. Myös tuttava tai ystävä oli suosittua retkeilyseuraa ja lisäksi perheen kanssa tai yksin retkeili 16 % vastaajista. Päiväretken sopivin mitta oli kyselyn mukaan 15 kilometriä ja yhden yön patikka-retken vastaavasti 30 kilometriä. Yleisesti vastauksista kävi ilmi, että mitä enemmän yöpymisiä patikkaretkellä on, sitä pidempi oli myös ilmoitettu kokonaismatka.

Tutkimusongelman kannalta tärkeimmässä osiossa selvitettiin vastaajien mielipiteitä retkeilyreittien ominaisuuksista, viitoituksista ja opasteista, saavutettavuudesta, palveluista sekä elämyksellisyydestä. Jonkin väittämän tärkeyttä vastaajalle haettiin Likert-asteikollisilla (1–5) kysymyksillä, jonka vaihtoehdot olivat: 5=erittäin tärkeä, 4=tärkeä, 3=melko tärkeä, 2=ei kovin tärkeä ja 1=ei lainkaan tärkeä. Tärkeimmiksi ominaisuuksiksi ja palveluista vastaajat arvottivat ennen kaikkea polkujen ominaisuuksien sekä viitoitusten ja opastuksen alla olleet kysymykset (kuvio 1).

Vastaajien mielestä viisi tärkeintä asiaa retkeilyalueen ja -reittien houkuttelevuuden kannalta olivat, että polkujen viitoitukset ovat selkeitä (ka 4,64), retkeilijöille on tarjolla eri mittaisia polkuja (ka 4,51), alueen tulipaikat ja laavut ovat asianmukaisessa kunnossa (ka 4,5), autoteiden varsilla on selkeät opasteet polku-jen lähtöpisteeseen (ka 4,44) sekä alueesta on olemassa ajantasainen ulkoilukartta, joka on saatavilla in-ternetistä (ka 4,36). Neljä vähiten merkityksellistä tekijää veto-voimaisuuden kannalta kuuluivat kysymyssarjaan, jossa selvitettiin tarvetta oheispalveluille. Vähiten merkityksellisiä olivat, että polkujen varrella on kioski tai elintarvikekauppa (ka 1,63), polkujen varrella on kahvila- ja ravintolapalveluita (ka 1,95) sekä alueella on tarjolla ohjelmapalveluita (ka 2,05). Yleisesti ottaen kaikki vastaajat pitivät merkityksellisimpinä ennen kaikkea reittien ominaisuuksiin sekä viitoitukseen ja opastukseen liittyneitä tekijöitä.

Kuvio 1. Kaikkien vastauksien keskiarvot kysyttäessä tiettyjen ominaisuuksien ja palveluiden tärkeydestä retkeilyalueen ja -reittien houkuttelevuuden kannalta. Pylväät kuvaavat vastausten keskiarvoja.

Vastauksista voidaan poimia yllä olevien huomioiden lisäksi myös muutamia yksityiskohtia. Kysyttäessä vastaajilta yhteiskäyttöpolkujen tärkeyttä, joissa on luvallista kävelyn lisäksi myös pyöräillä, oli vastauksissa suuri keskihajonta. Hajautumista selittänee osaltaan patikojien ja maastopyöräilijöiden väliset näkemyserot retkeilyreittien käytöstä. Näillä kahdella käyttäjäryhmällä on ollut vaikeuksia sopia samoille reiteille käyttäytymisen, vauhtieron ja maaston kulumisesta tule-

van mielipahan vuoksi. (Leppänen 2020.) Lisäksi hieman yllättäen se, että polut sijaitsevat kansallispuistossa (ka 2,91) oli vastaajille vain melko tärkeä, koska Metsähallituksen kävijätutkimusten mukaan kansallispuistojen merkitys retkeilykohteena sekä kävijämäärät ovat kasvaneet yhtäjaksoisesti vuodesta 2012 vuoteen 2018 (Metsähallitus 2020). Tämänkin kysymyksen osalta oli suuri hajonta vastaajien kesken. Vastaajat kokivat myös oheispalveluiden merkityksen reitillä korkeintaan melko tärkeäksi ja suurelta osin ei kovinkaan tärkeäksi, vaikka retkeily tavoittaa uusia käyttäjäryhmiä ja retkeily suuntautuu yhä enemmän ns. lakanoista lakanoihin retkeilyyn eli kävijät lähtevät aamulla hotellista tai muusta kaupallisesta majoituskohteesta välistä ja palaavat illaksi samaan paikkaan (Kähkönen 2019). Tätä osaltaan selittänee se, että vastaajajoukko koostui retkeilyä ja patikointia aktiivisesti harrastavista, joille oheispalvelut eivät ole yhtä merkityksellisiä kuin uusille harrastajille.

Vertailtaessa vastauksia vastaajan sukupuolen tai iän mukaan voitiin aineistosta todeta muutamia tilastollisesti merkitseviä eroja miesten ja naisten välillä. Eri ikäluokkien kesken tilastollisesti merkitseviä eroja ei esiintynyt, joka oli hienoinen pettymys, mutta myös ikäluokista voidaan tehdä muutamia huomioita aineistosta. Miesten ja naisten keskiarvoissa viiden kysymyksen kohdalla tilastollisesti merkitsevä ero. Naiset arvottivat polkujen opasteiden ja viitoitusten ajantasaisuuden miehiä merkittävämmäksi tekijäksi reitin vetovoimaisuuden kannalta. Lisäksi se, että polut ovat helppokulkuisia ja ympyräreittejä on naisille miehiä tärkeämpää. Miehet vastaavasti pitivät retkeilyalueelta löytyviä yhteiskäyttöpolkuja naisia tärkeimpänä ominaisuutena. Lisäksi on huomioitava, että naisten suosimat päivämatkat ovat jonkin verran lyhempiä miesten vastaavista. Ikäluokittain verratessa, nuoremmille ikäluokille olivat sähköiset kartta- ja opastepalvelut vanhempia ikäluokkia tärkeämpiä ja vanhemmille ikäluokille vastaavasti paperikartat olivat merkityksellisimpiä. Reittien oheispalvelut olivat tärkeämpiä mitä vanhemmasta ikäluokasta oli kyse ja vastaavasti reittien elämyksellisyyden osalta tilanne oli toisin päin. Nuoremmat vastaajat pitivät reitin varrelta löytyviä elämyksellisiä elementtejä vanhempia ikäluokkia tärkeämpänä. Ennen kaikkea se, että reitin varrella on erityisiä luontokohteita tai elämyksellisiä rakennelmia, vetoaa nuorempiin ikäluokkiin.

Avoimien kysymyksissä vastaajilta kysyttiin, millaisia ominaisuuksia on mielestäsi hyvällä ja vetovoimaisella retkeilyalueella ja -reitillä sekä mitä kotimaisia retkeilykohteita voisit suositella retkeilyä harrastavalle matkailijalle. Ensimmäisen kysymyksen osalta valtaosa vastaajista painotti vastauksissaan reittiopasteiden sekä taukopaikkojen merkitystä. Vastauksissa nousivat esille hyvin pitkälle samat ominaisuudet, joita vastaajat painottivat jo strukturoiduissa kysymyksissä. Mielenkiintoisena havaintona esille nousi vastauksissa toistuneet maininnat yöpymismahdollisuudesta

sekä rengasreiteistä. Strukturoiduissa kysymyksissä autiotupien merkitys oli kuitenkin vain melko tärkeä. Toisen kysymyksen TOP 3 suosituimmat retkikohteet olivat Hossan, Oulangan sekä Ylläs-Pallastunturin kansallispuistot. Vastauksissa merkillepantavaa oli, että vaikka vastaajat aikaisemmin kyselyssä kokivat vain melko tärkeäksi polkujen sijainnin kansallispuistoissa, niin 15 suosituimman retkeilykohteen listassa 12 oli kansallispuistoja.

Johtopäätöksinä kehittämistoimia

Tulosten pohjalta voidaan esittää muutamia johtopäätöksiä, joiden kautta reiteille on mahdollista tehdä suunnattuja kehittämistoimia.

1. Peruspalvelut kuntoon

Retkeilyreittien käyttäjät arvottivat reittien peruspalveluiden tärkeyttä reitin vetovoimaisuudessa. Reitin opasteiden, viitoitusten ja taukopaikkojen tulee olla hyvässä kunnossa reitillä. Kyselyssä suurin osa yli neljän keskiarvon saaneista väittämistä liittyivät jotenkin yllä mainittuihin. Vastaajat painottivat myös valokuvauksellisten maisemien tärkeyttä reitin varrella. Avoimissa vastauksissa nousi esille useita kertoja maininta, että vetovoimainen reitti ei kulje talousmetsässä tai hakkuuaukkojen reunoilla. Tämä on tärkeätä huomioida, kun retkeilyalueella tehdään metsänhoidollisia suunnitelmia. Päiväkävijöiden suosio kasvaa koko ajan ja yli puolet kyselyyn vastanneista ilmoitti harrastavansa pääosin päiväretkiä. Näin ollen tutkimustuloksissa esiin tulleet sopivat päivämatkat sekä yön yli vaelluksen kokonaismatkat auttavat oikean pituisen reitin suunnittelussa sekä taukopaikkojen sijoittelussa. Näin reittien ylläpitäjät osaavat suunnata rajalliset kehittämispäätökset merkityksellisiin ominaisuuksiin sekä palveluihin, jotka parantavat reitin vetovoimaisuutta.

2. Reiteistä toimivampi ja houkuttelevampi kokonaisuus halutulle kohderyhmälle

Tutkimuksessa vertailtiin eri asiakasryhmien välisiä eroja eri osa-alueiden tärkeyden osalta ja tulokset on esitetty sukupuolittain sekä ikäluokittain. Tulosten avulla reiteistä voidaan tunnistaa eri kohderyhmille merkitseviä ominaisuuksia ja myös kehittämistoimia voidaan paremmin suunnata vastaamaan eri retkeilyalueiden ja -reittien nykyisiä tai tavoiteltuja asiakasryhmiä. Sukupuolittain tilastollisesti merkitseviä eroja keskiarvossa löytyi viiden eri väittämän kohdalta ja nämä on esitelty tuloksissa. Yhtenä esimerkkinä sukupuolten välisistä eroista voidaan esiin nostaa huomio,

että naisille polkujen opasteiden ja viitoitusten ajantasaisuus on miehiä huomattavasti merkittävämpi tekijä reitin vetovoimaisuuden kannalta. Ikäluokittain vastaavia tilastollisesti merkitseviä eroja ei löytynyt, mutta tiettyjä huomioita myös ikäluokkien eroista voidaan erottaa ja myös nämä huomiot auttavat tekemään suunnattuja kehittämistoimia. Kohderyhmittäin analysoidut tulokset tuovat hyödyllistä tietoa, jonka avulla reitistä voidaan rakentaa toimivampia ja houkuttelevampia kokonaisuuksia halutulle kohderyhmälle. Lisäksi vetovoimaisuustekijöitä voidaan käyttää reittien markkinoinnin kohdentamiseen, kun eri käyttäjäryhmiä voidaan puhutella heitä kiinnostavan sisällön avulla. Tietoa eri reittien nykyisistä asiakaskohderyhmistä voidaan saada mm. metsähallituksen kävijätutkimuksista eri retkeilykohteista, mutta myös matkailualueiden valtakunnallisista tilastoista sekä alueiden omista asiakaskohderyhmätutkimuksista.

3. Parhaat käytännöt

Tutkimuksen tulokset osoittavat, ettei retkeilyreittien osalta tarvitse, vanhoja sananlaskuja lainaten, lähteä keksimään pyörää uudestaan tai merta edemmäs kalaan. Esiin nousseet vetovoimaisuuden kannalta tärkeimmät tekijät ovat osin jo reittien ylläpitäjien sekä kehittäjien tiedossa ja hyödynnettävissä, mutta tulosten kautta omat ajatukset saavat joko vahvistuksen tai voi suunnata ne uusille urille. Uusien, vasta suunnittelussa olevien reittien osalta, tuloksista voidaan poimia useita huomioita otettavia näkökulmia, kuten esim. päiväretkeilijöille suunnatulla reitillä reitin pituus, maisemalliset tekijät ja parkkipaikat. Yön yli retkeilijälle taas merkityksellisiä ovat tauko- ja yöpymispaikkojen sijainti ja, että tarjolla on riittävästi eri mittaisia polkuja. Olemassa olevien reittien osalta kyse on olemassa olevien, ja tutkimuksen avulla tunnistettavien, vetovoimatekijöiden viestinnästä ja markkinoinnista. Niin olemassa olevien kuin suunnittelussa olevienkin reittien osalta kannattaisi benchmarkata suosituimpia retkeilyalueita ja havainnoida sekä mallintaa niissä toteutettuja ratkaisuja. Tutkimuksen avoimissa kysymyksissä vastaajilta kysyttiin kotimaisia retkeilykohteita, joita he suosittelisivat. Vastauksissa korostuivat huomattavan paljon samat kohteet. Näissä kohteissa on luonnollisestikin tehty vetovoimaisuuden osalta oikeanlaisia ratkaisuja.

Suosituksia Kainuun retkeilyreittien asiakaslähtöiseksi kehittämiseksi

Kuten alussa todettiin, Kainuun monipuolinen luontoympäristö tarjoaa mahtavat puitteet retkeilyn ja luontomatkailun kehittämiseksi. Kuitenkin myös Kainuussa painitaan samojen haasteiden parissa kuin muualla. Valtaosaa alueen retkeilyreiteistä hallinnoi Metsähallitus, joka pienenevien

määrärahojen vuoksi supistaa ylläpidettävien reittien verkostoa myös Kainuussa. Tämä on aiheuttanut vastareaktion, jossa alueen matkailukeskukset korostavat ja puolustavat omien reittiensä ylläpidon tärkeyttä. Tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että määrä ei korvaa laatua ja supistuvallakin reittiverkostolla voidaan palvella reittien käyttäjiä entistä paremmin, mikäli näiden reittien perusinfrastruktura pidetään entistä parempaa huolta. Kun otetaan huomioon reittien asiakasryhmät sekä käyttö (päiväretkeily vai vaellus) ja laitetaan palvelut kuntoon erityisesti näille asiakasryhmille, saadaan aikaan suurempi vetovoima ja asiakastyytyvyys kuin markkinoimalla isoa määrää huonolla ylläpidolla olevia reittejä.

Lisäksi huomioita tulisi kiinnittää reitistöjen erilaistamiseen Kainuun eri matkailukohteissa. Selkeille kohderyhmille suunnatuilla reittien kehittämistoimilla ja niiden vaikutusten korostamisella eri matkailukohteille saataisiin luotua oma identiteetti luontomatkailijoiden keskuudessa. Kaikkien ei tarvitse tarjota kaikkea kaikille vaan esimerkiksi maastopyöräilijät ovat vaativa asiakasryhmä, jota palvellakseen tarvitaan paljon tietoa ja osaamista oikealaisista reiteistä ja oheispalvelusta. Sama koskee melojia, pitkän matkan vaeltajia ja monia muita asiakasryhmiä. Voisiko Kuhmo panostaa muita enemmän melontaan ainutlaatuisen vesistönsä kautta ja vastaavasti Suomussalmi, Hossan kansallispuiston luolamaalausten innoittamana, korostaa kulttuurin ja luonnon yhteyttä esim. Vienan reitin ja Soivan metsän kaltaisten reittien kautta. Molemmissa esimerkeissä vetovoima voidaan rakentaa jo olemassa olevien vahvuuksien päälle. Omat vahvuudet löytyvät varmasti jokaiselle Kainuun retkeilyalueelle ja matkailukeskukselle.

Kainuun luontomatkailussa ei tulisi myöskään unohtaa yhteistyön voimaa. Ensiksikin edellä mainitun kaltaiset toimet yhdistettynä yhdessä tehtävään markkinointiin toisi vahvuudet riittävän näkyvästi esille. Eri asiakaskohderyhmiä puhutellaan erilaisen sisällön kautta ja eri kanavissa, mutta laadukas ja vetovoimainen kokonaisuus herättää riittävän kiinnostuksen. Outdoors Kainuu -hankkeessa reittisisältöjä tuotettiin kansainväliseen Outdooractive-portaaliin, joka digitaalinen alusta retkeily- ja reittisisällöille. Tällaisella uudella ja yhtenäisellä markkinointiviestinnällä uusissa sähköisissä kanavissa saavutetaan tarvittava huomioarvo harrastajien keskuudessa. Tätä kautta syntyy uutta kävijävirtaa reiteille ja samalla kasvua niin kansainväliseen kuin kotimaiseenkin luontomatkailuun. Lisäksi yhteistyön osalta on huomioitava myös parhaat käytännöt, joita aivan liian vähän muistetaan hyödyntää maakunnan sisällä. Esimerkiksi Hossa on panostanut alueen maastopyöräilyreitteihin ja saanut hyvää palautetta asiakasryhmän sisällä. Voisivatko Kainuun matkailukeskukset omaksua suunnittelussa sekä toteutuksessa alueen sisällä todettuja hyviä käytäntöjä, ja sitä kautta parantaa omien reittien asiakaskokemusta.

Aiheita jatkotutkimuksille

Keskeisin jatkotutkimusaihe on kyselytutkimuksen toistaminen, jolloin saatuja tuloksia voitaisiin verrata keskenään ja tehdä muutoksien pohjalta uusia johtopäätöksiä. Kuten aikaisemmin on todettu, on viime aikoina tapahtunut isoja muutoksia luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön toimintaympäristössä, ja nämä tapahtuneet muutokset tekevät jatkotutkimuksesta erittäin mielenkiintoisen.

Toinen jatkotutkimusaihe liittyy tämän tutkimuksen aineiston analyysiin. Vieläkin syvemmällä aineiston analysoinnilla aineistoista voisi johtaa erilaisia ”ostajapersoonia” eli eräänlaisia tyyppiasiakkaita tietyt ominaisuudet täyttävälle reiteille. Näin reittien ylläpitäjille ja kehittäjille muodostuisi suoraan eri asiakastyypin tärkeimmät vetovoimatekijät reitillä eli kuinka toteutetaan onnistunut retkikohde tietyille asiakastyypille.

Lähteet

Heikkinen, A. (2020). Vetovoimainen retkeilyalue -kyselytutkimus. Saatavilla 15.12.2020.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020121227849>

Kähkönen, S. (2019). Retkeilijät shoppailevat kansallispuistoja ja mukavuuksia. Yleisradio. Saatavilla 11.12.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-10957354>

Leppänen, P. (2020). Jälkiä. Saatavilla 11.12.2020. <https://www.latujapolku.fi/uutiset/jalkia.html>

Metsähallitus (2018). Retkeilijöille säilyy suurin osa taukopaikoista. Saatavilla 11.12.2020.

<https://www.metsa.fi/tiedotteet/retkeilijoille-sailyy-suurin-osa-taukopaikoista/>

Metsähallitus (2020). Kansallispuistojen käyntimäärässä kova kasvu – kansallispuistojen palveluilla selkeä kysyntä. Saatavilla 11.12.2020.

<https://www.metsa.fi/tiedotteet/kansallispuistojen-kayntimaarassa-kova-kasvu-kansallispuistojen-palveluilla-selkea-kysynta/>

Työ- ja elinkeinoministeriö (2015). Yhdessä enemmän - kasvua ja uudistumista suomen matkailuun. Matkailun tiekartta 2015–2025. Saatavilla 11.12.2020.

<https://tem.fi/documents/1410877/2735818/Matkailun+tiekartta+2015-2025.pdf/95521a94-5230-47c2-8dd7-bc7ff5bede04>

Visitory (2020). Kainuun majoitus- ja matkailutilastot tammikuu – joulukuu 2019. Saatavilla 11.12.2020. <https://visitory.io/fi/kainuu/2019-01/2019-12/>

Hankkeen tuloksista ja arvioinnista

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu ja

Helka Leimu-Pelkonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

2000-luvun alkupuolella herättiin Suomessakin luontomatkailun ja aktiivisen lomailun kysynnän kasvuun. Ensimmäiset luontomatkailun kansainvälisten markkinoiden tutkimukset saatiin liikkeelle vuosituhaten vaihteen jälkeen ja pian käynnistyivät ensimmäiset teemaohjelmat. Luontomatkailu on edelleen Suomen matkailustrategian kärkiteemoja (TEM 2019). Suomen matkailustrategian mukaisesti Visit Finland käynnisti Outdoors Finland -kansainvälistymisohjelman. Kehittämishjelman ensimmäisessä vaiheessa (2009–2014) luotiin testattu, kokemusten, tutkimusten ja toimijoiden palautteen perusteella hyväksi havaittu toimintamalli. Ohjelmalla haettiin ratkaisua maaseudun matkailuyritysten ongelmaan päästä kansainvälisille markkinoille. Outdoors Finland -ohjelmassa ja kansallisessa luontomatkailustrategiassa kansainvälistymisen kärkenä olivat helposti toteutettavat ja omatoimiset kesäaktiviteetit, kuten pyöräily, retkeily ja melonta. Outdoors Finland -kansainvälistymisohjelman raameissa pyrittiin käynnistämään maakunnallisia ja alueellisia Outdoors -hankkeita, jotka toteuttavat maakunnallisesti Outdoors Finland -katto-ohjelman tavoitteita. Outdoors Finland -kehittämishjelman ensimmäisellä hankekaudella Outdoors Etelä-Suomen toimesta rakennettiin monikanavaisen viestinnän malli. Jatkona aiemmalla vuonna 2020 julkaistiin Luontomatkailun tuotesuosituksien kooten jo aiemmin tiedosta johdetut suositukset yksiin kansiin (Visit Finland 2020).

Monikanavaisen viestinnän malli ja luontomatkailun kansainvälistämishjelman suositukset toimivat myös Kainuun alueellisen hankkeen pohjalla. Katto-ohjelma myös määritteli keskeiset viestintäkanavat ja sen myötä hankkeen työkaluksi valikoitui saksalainen, Euroopan suurin, retkeilyportaali Outdooractive. Sillä oli jo hankkeen alussa noin 2,5 miljoonaa kuukausittaista kävijää ja hankkeen aikana yhtiö on edelleen kasvanut.

Outdoor Kainuu -hankkeelle annettiin kunnianhimoiseksi tavoitteeksi Kainuussa vierailevien kansainvälisten ja kotimaisten luontomatkailijoiden määrää lisääminen. Jotta tähän kattotavoitteeseen päästäisiin annettiin hankkeelle myös erilaisia toiminnallisia tavoitteita. Outdoors Kainuu -hankkeelle tuloksia voidaan peilata sille asetettuihin tavoitteisiin. Tässä artikkelissa tarkastellaan, kuinka hyvin määriteltyihin tavoitteisiin päästiin.

Tulokset ja vaikutukset

Outdoors Kainuu -hankkeen kunnianhimoisena tavoitteena oli saattaa Kainuun kesäaktiiviteetti-tarjontaa Visit Finlandin tuotesuosituksen mukaisen muotoon. Outdoors Finland -kansainvälistymisohjelman keskeisiä tuotesuosituksen kohtia ovat kieliversiot ja asiakaslähtöisyys. Tämän vuoksi hankkeen alussa toteutettiin ”Vetovoimainen retkeilyalue” -kyselytutkimus asiakastarpeiden kartoittamiseksi. Kyselyyn saatiin 449 vastausta aktiivisilta retkeilijöiltä. Kyselyn tavoitteena oli tunnistaa vetovoimaisten retkeilyreittien ominaispiirteitä, mitä tietoa voidaan käyttää apuna mm. retkeilykohteiden markkinoinnin asiakaslähtöisessä kohdentamisessa. Kansainvälistymisen näkökulmasta keskeistä oli, että Outdoors Kainuu -hanke tuotti suomen-, englannin- ja saksankielisiä kuvauksia reiteistä ja luontokohteista ja kuvaukset kirjoitettiin hyvin asiakaslähtöisesti.

Kainuun keskeisten retkeilyreittien kohderyhmälähtöinen vetovoimaisuuden lisääminen oli yksi hankkeen tärkeä tavoite. Outdoors Kainuu -hankkeessa tuli tavoitteen mukaan myös kartoittaa Kainuun tärkeimmät retkeilyreitit, niiden tila ja mahdollisuudet kansainvälisillä markkinoilla. Tämä työ edellytti reittien ja kohteiden priorisointia. Tämän vuoksi hanke järjesti alueellisia reitityöpajoja. Oli tärkeää saada selville, mitä reittejä ja kohteita edelleen ylläpidetään jatkossa. Reitityöpajoissa kuultiinkin alueiden toimijoiden näkemyksiä reittien ylläpidosta ja tulevaisuudesta. Näiden pohjalta siirryttiin reittien ja luontokohteiden maastokartoituksiin, joissa selvitettiin niiden tilaa sekä samalla hankittiin materiaalia reittikuvauksia varten.

Edellisiin tavoitteisiin liittyen, tavoitteena oli löytää viisitoista Outdoors Finland -ohjelman laatu-kriteerit täyttävää, kansainvälisille markkinoille soveltuvaa reittiä sekä kymmenen enemmän ko-timaan markkinoille suuntautuvaa reittiä. Näistä reiteistä tuli tuottaa monikanavaista viestintä-materiaalia Outdoors Finland -mediaa varten (esim. internet-aineisto, digitaalinen kartta, painettu materiaali). Reiteistä tuli myös tehdä elämyksellistä teksti-, kuva- ja videomateriaalia yms. monikanavaista viestintää varten, siis muihin kanaviin (esim. yritysten, kuntien ja matkailuorganisaatioiden sivut, verkkokaupapaikat). Tavoitteena oli julkaista tuhat kuvaa somen kanavissa ja viisi videota. Hankkeen aikana kuitenkin tuotettiin reittikuvauksia ja sisältöä tavoitetta huomattavasti useammasta reitistä. Päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan työstettäväksi valittavien reit-tien ja kohteiden tuli olla matkailullisesti tärkeitä ja niiden ylläpitäjä sitoutuu ylläpitoon jatkossa-kin.

Aivan kaikkea materiaalia hankkeen ei kuitenkaan tarvinnut tuottaa alusta lähtien. Metsähallituk-sella on suurimmasta osasta ylläpitämiään kohteita laadukasta materiaalia, jota pystyttiin hyö-dyntämään. Samoin käytettiin hyväksi kuntien, matkailuorganisaatioiden ja yritysten tuottamaa

aineistoa. Heiltä löytyi niin hyviä kuvia kuin reittikuvaustekstejä joistakin kohteista. Projektitiimi riitti kuitenkin myös maastotöitä. Niissä pyrittiin hyödyntämään opiskelijoita, enemmän kuvissa retkeilijöinä, mutta jonkin verran, kykyjen mukaan, myös sisällöntuotannossa. Hankkeen oli tarkoitus ostaa jonkin verran laadukasta kuvamateriaalia, mutta Metsähallituksen, kuntien ja matkailuorganisaatioiden kuvapankit tarjosivat sellaisia. Lisäksi hankkeelle hankittiin kuvauksia varten kamera ja drone.

Hankkeessa tuotettiin runsaasti kuva- ja videomateriaalia. Kuva Pasi Korhonen.

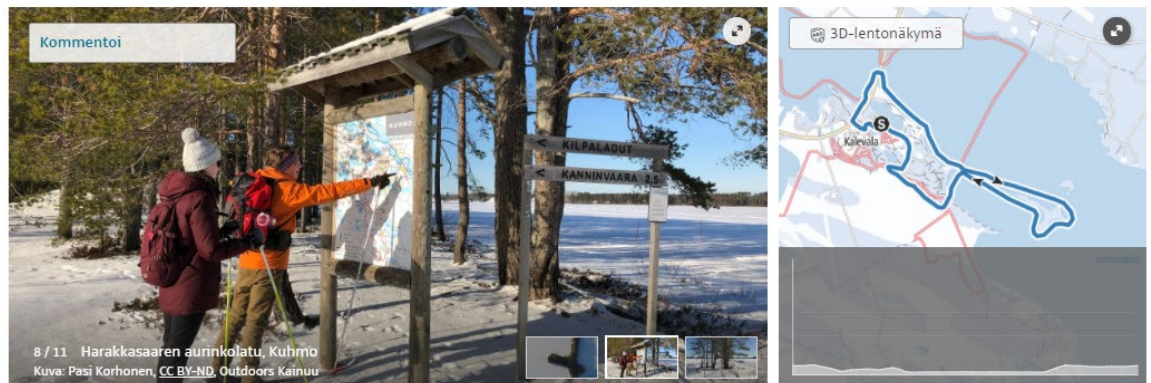
Lopulta hankkeen aikana julkaistiin yhteensä 360 eri sisältöä Outdooractive-portaalissa. Reittikuvauksia tuotettiin ja julkaistiin yhteensä 110 eri reitiltä, niin kesä- kuin talvikaudelta. POI-kohteita (point of interest) julkaistiin 217 kappaletta. POI-kohteina oli monipuolista sisältöä, esimerkiksi tulentekopaikkoja, nähtävyyksiä, luontokohteita, museoita ja yrityksiä. Laaja kuvamateriaali, sekä kuvapankeista että itse tuotettu, mahdollisti sen, että Outdooractivessa oli hankkeen lopussa julkaistu 1 633 kuvaa (reiteistä keskimäärin 8 kpl/reitti), 13 julkaistua videota ja seitsemän julkaistua 360°-videota. Monikanavaisen viestinnän tavoitteita toteutettiin työstämällä materiaalia sosiaalisen median kanaviin, Facebookiin ja Instagramiin. Aivan tavoiteltua määrää some-postauksia ei saavutettu. Instagram-julkaisuja oli 107 ja lisäksi paljon julkaisuja aihetunnisteella #outdoorskai-
nuu.

TOP Harakkasaaren aurinkolatu 5 km, Kuhmo Finland

Murtomaahiihto · Kuhmo

Tästä sisällöstä vastaa
Outdooractive Kainuu

Laadukkaasti tuotettu ja helposti löydettävissä oleva sisältö houkuttelee uusia käyttäjiä reiteille. Kuvakaappaus Outdooractivesta.

Laadukkaasti tuotettu sisältö ja materiaali lisäävät kohteiden ja reittien vetovoimaa. Outdooractiveen tuotetun sisällön laatua voidaan tarkastella esimerkiksi Outdooractiven laatiman ranking-pisteytyksen avulla. Sisällön, esimerkiksi reittituotteen, maksimimäärä on 100 pistettä, jonka saavuttamiseen vaaditaan erittäin laadukasta sisältöä niin tekstin kuin kuvien osalta. Hankkeen tuottamien reittien laatu on valtakunnallisesti erittäin korkea. Kahdeksan reittiä on saanut täydet 100 pistettä ja 66 reittiä on saanut yli 90 pistettä. Outdooractiven suosituksen mukaan reittien näkyvyyden kannalta tavoite on 75 pistettä. Kaikki tämän hankkeen tuottamat reittisisällöt ylittävät tuon pistemäärän.

Luonto- ja maaseutumatkailun pk-yritysten elinvoimaisuuden vahvistaminen oli yksi hankkeen tavoitteista. Samalla tavoitteena oli, että yritykset ja alueet ovat tuottaneet yhdessä Outdooractive Finland -ohjelmaan osallistumista varten vähintään kolme yhteistä tai erillistä tuotemanuaalia sekä neljä reitistöpalvelupakettia. Päämääränä oli myös asettaa aktiviteettituotteet näkyvästi esille kansallisen markkinointiorganisaation myynnissä kansainvälisille asiakkaille. VisitFinland ei enää jatkanut vuonna 2018 Outdooractive Finland -ohjelmaansa entiseen tapaan, mutta se pitää edelleen outdoors-teemaa yhtenä kärkiteemoista ulkomaanmarkkinoinnissa. Hankkeen aikana Kainuun matkailualueet osallistuivat kahteen VisitFinlandin ja Outdooractiven yhteistyön kansainvälisen luontomatkailun kampanjaan, ensin Vuokatti / Sotkamo ja Idän Taiga ja sitten Idän Taiga ja Paljakka. Nämä kampanjat olivat mahdollisia vain hankkeen tuottaman reitti- ja kohdemateriaalin ansiosta. Kampanjat myös edellyttivät matkailuyrittäjien aktivoitumista, sillä kampanjaa varten tarvittiin portaaliin myytäviä tuotteita. Hankkeen aikana 21 kainuulaista matkailualan yritystä loi Outdooractiven profiiliin ja vei sinne myyntiin yhteensä 50 tuotetta. Mukana oli niin välinevuokrausta kuin opastettuja retkiä ja viikon ohjattuja vaelluspaketteja. Tuotteet kytkeytyivät oman

alueensa reitteihin ja luontokohteisiin. Yritysten tuotteita saatiin, tavoitteiden mukaisesti, näin esille kansainvälisille markkinoille.

Kaikki Outdooractiveen tuotettu sisältö on yritysten ja alueiden käytettävissä. Hankkeen tuottamaa sisältöä onkin otettu käyttöön monin tavoin. Matkailualueet, yritykset ja kunnat ovat sisällyttäneet hankkeen reitti- ja kohdekuvauksia sivuillaan eri tavoin.

Hankkeen tuottamaa sisältöä löytyy ainakin näiltä sivuilta:

- Wild Taiga Reittiopas <https://wildtaiga.fi/wild-taiga-info/reittiopas/>
- Paljakan reittiopas <https://paljakka.fi/reittiopas/>
- Vuokatti Sport <https://vuokattisport.fi/polut/>
- Sotkamon kunta <https://www.sotkamo.fi/vapaa-aika/liikuntapalvelut/liikuntapaikat/lahiladut-ja-reitit/>
- Vuokatti <https://vuokatti.fi/inspiroidu/top-3-patikkareittia-vuokatissa/>
- Sotkamo- Vuokatti <https://sotkamovuokatti.fluentprogress.fi/outdoors>
- Ukkohalla: <https://ukkohalla.fi/vaellus/>
- Suomussalmi <https://www.suomussalmi.fi/fi/matkailu/aktiviteetit/retkeilyreitit-2/outdoors-active/>

Projektitiimi Ärjänsaassa kartoitus- ja kuvausmatkalla. Kuva Pasi Korhonen.

Hankkeen loppupuolella hankittiin Outdooractiven tarjoama API-rajapintalisenssi. Tämän ohjelmointirajapinta mahdollisti toteuttaa Arctic Lakeland Trails -sovelluksen, josta käyttäjä näkee kaikki Kainuun reitit. Uusi, Kajaanin ammattikorkeakoulun tekemä, sovellus hakee rajapinnan kautta hankkeessa tuotetun sisällön tähän kanavaan. Samalla lisenssillä saadaan lisäksi maakunnan yhteisille kansainvälisen markkinoinnin Arctic Lakeland Kainuu -internetsivuille oma kartta-palvelu (FlexView) suodatin- ja hakuominaisuuksilla. Nämä tuovat hankkeen tuottaman sisällön entistä laajemman kohdeyleisön käyttöön.

Vuoden 2020 kevään ja kesän aikana Outdoors Kainuu -hanke pääsi mukaan Outdooractiven koronapandemian aikana lanseeraamaan #InMyRegion -kampanjaan, jossa kohderyhmänä oli matkustusrajoitusten takia kotimaiset asiakkaat. Hanke kampanjoi Kainuuta luontomatkailun kohteena otsikolla *Luonto löytyy Kainuusta*. Esille nostettiin hiukan vähemmän tunnettuja kohteita eri puolilta maakuntaa, ei siis esim. kansallispuistoja, jotka saivat näkyvyyttä kevään ja kesän aikana muutoinkin. Tavoitteena oli esitellä alueen luontoa monipuolisimmin.

Outdoors Kainuu -hanke oli omalta osaltaan vauhdittamassa retkeilyinfrastruktuurin hankkeiden käynnistymistä maakunnan alueella. Reittityöpajoissa ja maastokartoituksissa priorisoitiin keskeisimmät reitit ja niiden tarpeet. Reittien infraan onkin panostettu Metsähallituksen osalta monissa paikoin. Paljakassa, Ukkohallassa, Ristijärvellä, Kajaanissa, Kuhmossa ja Vuokatti/Sotkamossa on ollut tai tulossa reittihankkeita, joiden osalta käyty keskusteluja ja ohjeistettu mm. reittien veto-voimaisuuden näkökulmasta.

Outdooractiven käyttäjätilastoista

Outdoors Kainuu -hankkeen Outdooractiveen viemän sisällön osalta saatavasta käyttäjätilastosta voidaan nähdä niistä Kainuun suosituimmat reitit ja kohteet. Taulukkoon 1 on poimittu kesän 2020 käyttäjätilastosta 25 suosituinta. Taulukko on tulostettu 26.8.2020 ja se kertoo edellisen kolmen kuukauden käytön.

Kymmenen suosituimman sisällön joukossa on kahdeksan reittiä Vuokatista sekä yksi reitti Kuhmosta ja yksi maastopyörrien vuokraus. Sisällön tilastointiin vaikuttaa jonkin verran se, kuinka alueet ja yritykset ovat ottaneet tuotettua sisältöä käyttöönsä. Esimerkiksi Vuokatti Sport ja Paljakka jakavat alueensa reittejä Internet-sivuillaan.

Taulukko 1. Kolmen kuukauden, kesä-elokuu 2020, käyttäjätalasto Outdoors Kainuu -hankkeessa tuotetusta sisällöstä. Luettu Outdooractive Business 26.8.2020.

Sisältö	Tyyppi	Tiiserit summa	Sivun näyttö- kerrat summa	Toimet summa	Lataukset summa	Outdo- ractive Ranking- luku
summa		481908	23307	8425	276	-
Eino Leinon polku 7 km, Vuokatti	Retkeily	3043	3349	1247	80	99
Hiukka-Pölyvaara maastopyöräilyreitti 13,5 km, Sotkamo	Maastopyöräily	1317	2660	1251	66	99
UKK-reitti Rönköstä Urheiluopistolle 11,4 km, Vuokatti	Retkeily	2716	1685	792	17	100
Sapporon polku 10 km, Vuokatti	Retkeily	3858	1683	603	43	100
Lampipolku lähiretkeilyreitti 6 km, Vuokatti	Sauvakävely	1818	1028	456	36	98
Naapurinvaaran luontopolku 4 km, Vuokatti	Luontopolku	1455	843	311	0	99
Hiidenkierros 5 km, Hiidenportin kansallipuisto, Sotkamo	Retkeily	1064	819	309	12	100
Hiukan luonto- ja kulttuuripolku 2,4 / 4 km, Sotkamo	Luontopolku	1993	767	311	0	98
Sininen polku - Särkkjärven rengasreitti 7/16 km, Kuhmo	Retkeily	4104	720	217	2	89
Maastopyörä- ja fatbikevuokraus	Maastopyöräily	1646	577	85	0	80
Hiukan uimaranta, Sotkamo	Ranta	1237	475	113	0	77
Lentuan melontareitti, 19,5 km, Kuhmo	Kanoottiretkeily	7310	389	169	0	92
Manamansalon Makkaranien reitti 9 km, Vaala	Retkeily	433	375	127	0	84
Pyöräillen Naapurinvaaran maisemissa 15 km, Vuokatti	Pyöräily	1324	348	111	0	89
Pirunkirkko 0,6 km, Paljakka	Retkeily	738	305	94	0	85
Ilveskierros 14 km, Paljakka	Retkeily	4868	300	56	5	98
Elimysjärven kierros 13 km, Elimyssalo, Kuhmo	Retkeily	3250	297	112	0	85
Maisemareitti 10 km, Paljakka	Retkeily	4943	276	113	0	98
Hepokönkään geologinen luontopolku 1,5 km, Paljakka	Retkeily	3221	265	99	2	100
Iso-Palosen reitti 14,5 km, Iso-Palonen -Maariansärkkä, Kuhmo	Retkeily	3496	255	108	0	87
Akkovaaran retkeilyreitti 2 km, Kajaani	Retkeily	3848	254	96	0	92
Piimä Heikin sauvakävelyreitti 5,7 km, Vuokatti	Sauvakävely	3863	251	69	0	83
Iso-Pöly Vuokatinvaara, Vuokatti	Vuorenhuippu	2564	247	53	0	78

Taulukko 2. *Outdoors Kainuu* -hankkeen tuottaman sisällön näyttökerrat eri kanavissa tammi-syyskuu 2020 aikana. Luettu *Outdooractive Business* 15.12.2020.

Kanava	Tiiserit	Sivun näyttökerrat	Toimet	Lataukset
Summa	1620003	79096	27419	915
outdooractive.com (Portal)	1481758	54472	17118	3
api-proplus-embed (API-projekti)	46235	24135	10284	849
app-outdooractive-v4-android (v4 Android apps)	74216	384	0	0
My.com API (API-projekti, Verkko-/mobiilialusta)	138	38	0	0
FATMAP API (API-projekti, Verkko-/mobiilialusta)	0	24	0	0
app-outdooractive-v4-ios (v4 iOS apps)	12107	19	1	0
Outdoors Kainuu - API (API-projekti, Organisaatio tai yhdistys)	371	10	8	58
Viewranger API (API-projekti)	0	4	0	0
OAD Ellare (Outdooractive-kohde, Outdooractive)	97	3	0	0
Outdooractive Premium Android	43	3	0	0
app-dreamango-android (Android-sovellus, Verkko-/mobiilialusta)	4	2	0	0
app-dreamango-iphone (iOS-App)	0	1	0	0
Outdoors Kainuu (Regio+, Organisaatio/yhdistys)	114	1	1	0
outdooractive API Example (API-projekti)	0	0	0	5
Giant Android (Android-sovellus, Urheiluvälinevalmistaja)	64	0	0	0
alpenvereinaktiv.com (Portal)	4233	0	0	0
Outdooractive My Business	5	0	1	0
Outdooractive iOS (iOS-App)	4	0	0	0
app-alpenverein-v4-iphone (v4 iOS apps)	5	0	0	0
Outdooractive Android (Android-sovellus)	4	0	0	0
app-alpenverein-v4-android (v4 Android apps)	26	0	0	0
Alpenverein Android (Android-sovellus)	35	0	0	0
Alpenverein iPhone (iOS-App)	4	0	0	0
App Nordic Walking iPhone (iOS-App)	54	0	0	0
app-showcase-android (v4 Android apps)	32	0	0	0
app-showcase-ios (v4 iOS apps)	30	0	0	0
Tour Operator Website (Outdooractive-kohde)	292	0	0	0
NKBV-Tochtenwiki OAD (Outdooractive-kohde, Organisaatio tai yhdistys)	109	0	6	0
outdooractive Themenapp MTB-Transalp iPhone	2	0	0	0
Outdooractive Premium iOS (iOS-App)	21	0	0	0

Taulukossa 2 kerrotaan hankkeen tuottaman sisällön näyttökerrat eri Outdooractiven ja sen verkoston kanavissa vuoden 2020 aikana. Teasereita kertyi yli 1,6 miljoonaa ja sivujen näyttökertoja lähes 80 000 kappaletta (15.12.2020 mennessä). Myös eri kanavia on melkoinen määrä. Mukana

on esimerkiksi Saksan suurin retkeilyjärjestö. Tilastosta myös näkee, että Kainuun alueorganisaatioiden, kuntien ja yritysten omiin portaaleihinsa sisällyttämät reittituotteet ovat saaneet muita enemmän näkyvyyttä. Ja löydettävyyttä tulevat jatkossa lisäämään Arctic Lakeland Trails -mobiilisovellus ja Arctic Lakeland -portaali.

Hankkeen onnistuminen

Outdoors Kainuu -hankkeen suurimpia onnistumisia on reittien ja luontokohteiden tuotteistaminen. Aiemmin vain muutamasta maakunnan reitistä oli kirjoitettu lyhyitä reittikuvauksia. Toki Metsähallituksen luonoon.fi-portaalista on jo aiemmin löytynyt hyvin tietoa Luontopalveluiden ylläpitämistä kohteista ja niiden reiteistä. Luontoon.fi tarjoaa tietoa kohde edellä, mutta Outdooractiveen vietyä sisältöä voi lähestyä joko kohde tai aktiviteetti edellä. Käyttäjä voi eri suodattimien avulla esimerkiksi suunnitella tekemistä etukäteen.

Hankkeen lopussa tehdyn ohjausryhmän itsearvioinnin perusteella hanke onnistui erittäin hyvin, sillä kysyttäessä hankkeen onnistumista kokonaisuutena asteikolla 1-5 (1 = heikko, 5 = erittäin onnistunut) saatiin keskiarvoksi 4,6. Sitä myös pidettiin erittäin hyödyllisenä (ka 4,8) ja hankkeen tuotoksia hyödynnettävinä (ka 4,8). Tärkeimpinä onnistumisina nähtiin mm. reittien tuotteistaminen kokonaisuutena ja niiden saaminen kansainväliseen jakelukanavaan. Ohjausryhmä myös uskoo tuotetun sisällön olevan hyödynnettävissä monin tavoin niin matkailualueiden kuin yritysten toiminnassa.

Luontomatkailun ja erityisesti sen olosuhteiden kehittäminen on ollut viime aikoina Kainuussa nosteessa. Outdoors Kainuu -hanke aloitti hyvän kierteen, jolle korona vielä antoi lisää vauhtia. Toki pandemia on ollut ajamassa ohjelmopalveluyrityksiä ahtaalle, mutta luontoperustaisen matkailun olosuhteisiin panostetaan.

Lähteet

TEM (2019). Yhdessä enemmän – kestävää kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun Suomen matkailustrategia 2019–2028 ja toimenpiteet 2019–2023. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Alueet, Yritykset 2019:60. Luettavissa <https://tem.fi/documents/1410877/2735818/Suomen+matkailustrategia+2019-2028.pdf/8954accc-f137-58b9-bd67-e07e01e8d10c/Suomen+matkailustrategia+2019-2028.pdf?t=1575466943000>

Visit Finland (2020). Luontoaktiiviteettien tuotesuositukset. Luettavissa <https://www.business-finland.fi/ajankohtaista/uutiset/2020-visit-finland/luontoaktiiviteettien-tuotesuositukset-nyt-koottuna-yksiin-kansiin>

Hankkeessa Outdooractiven tuotetun sisällön hyödyntäminen

Pirjo Räsänen, Ellare Oy ja

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Outdoors Kainuu -hankkeessa yksi keskeisimmistä toimenpiteistä oli retkeilyreittien ja luontokoh- teiden kuvausten tuottaminen ja niiden saaminen laajaan jakeluun. Julkaisualustaksi ja työkaluksi valikoitui Visit Finlandin katto-ohjelman kautta saksalainen Outdooractive. Tämä portaali on ny- kyisin otettu käyttöön ympäri Suomen suurimmissa matkailukeskuksissa, kunnissa ja matkailun alueorganisaatioissa sekä hankkeissa. Outdooractive on oikeastaan enemmän kuin portaali, sillä se tarjoaa asiakasportaalin lisäksi kattavan sisällönhallintajärjestelmän. Sisällöntuotantotyökalu pitää sisällään myös kattavan tilastoanalysoinnin työvälineen.

Tuotetulla sisällöllä on lopulta monta jakelukanavaa. Outdooractive eroaa monista muista mark- kinoilla olevista kartta- ja reittipalveluista erityisesti siinä, että käyttöjärjestelmään tuotettu si- sältö voi levitä ympäri maailmaa muiden portaalien, sovellusten ja medioiden hyödynnettäväksi. Ero on edelleen siinä, että sisältö on myös alueellisesti hyödynnettävissä eri tavoilla. Sisältöä voi- daan lisäksi hyödyntää markkinointikampanjoissa, joita esimerkiksi Visit Finland on toteuttanut.

Kohde- ja reittikuvaukset sisältönä

Tässä artikkelissa sisällöllä tarkoitetaan kaikkea Outdooractiven käyttöjärjestelmään tuotettua ja julkaistua sisältöä. Yksi sisältö on yksittäistä reittiä, käyntikohdetta tai vaikkapa maisemaa kos- keva yksi verkkosivu. Yhdellä verkkosivulla on laajasti tietoa kyseisestä sisällöstä, esimerkiksi kus- takin reitistä reitin kuvaus, reittiprofiili, reittikartta, sää, reitin vaativuus ja lisäksi kävijöiden arvi- ointeja, kuvia ja kysymyksiä. Reittisivulla on myös esillä kyseistä reittiä koskeva tilastointi, joka kertoo, kuinka suosittu kyseinen reitti on.

Outdoors Kainuu -hankkeessa reiteistä ja käyntikohteista tuotettiin sisältöä suomeksi, englanniksi ja saksaksi. Sisällöntuotannosta vastasi pääosin hankkeen projektitiimi, mutta joissakin mukana on ollut myös opiskelijoita ja matkailuorganisaatioita sekä yksittäisiä yrityksiä. Myös Kainuun mat- kailuyritykset ovat vieneet tuotteitaan Outdooractiven jakelukanaviin. Outdooractiven helppo- käyttöinen järjestelmä on mahdollistanut panostamisen laadukkaaseen sisällön tuotantoon.

< Takaisin Aloitus → Reitit → Harakkasaaren aurinkolatu 5 km, Kuhmo Finland

📍 Jaa 📄 Kirjanmerkki 🗺️ Oma kartta 🗨️ Tulosta ⋮

REITTI MUITA Tietoja REITTIOHJE SAAPUMINEN KIRJAT JA OPPAAT AJANKOHTAISTA

VÄLINEET JA VARUSTEET

Vaativuusluokka	Helppo	Murtomaahiihtotekniikka	Luisteluhiihto, Perinteinen
Tekniset taidot	● ○ ○ ○ ○ ○	Vaativuusluokka	Helppo
Fyysinen kunto	● ● ○ ○ ○ ○	Etäisyys	5,2 km ↔
Elämys	● ● ● ● ○ ○	Arvioitu kesto	0:35h ⌚
Maisema	● ● ● ● ○ ○	Nousumetrit	33 m ▲
Korkein kohta	174 m ⚖️	Laskumetrit	33 m ▼
Matalin kohta	142 m ⚖️	Perinteinen	Luisteluhiihto
Paras aika vuodesta	tamm. helmi. maalis. huhti touko. kesä heinä. elo syys. loka marras. joul.	Ympyräreitti	
		Kauniit maisemat	Sopii perheille ja lapsille
		Paikallisten vinkki	

Turvallisuus

- Harakkasaaren latu on kaksisuuntainen, joten muista hiihtää oikeanpuoleisella latu-uralla.
- Tarkasta jääladun tilanne Kuhmon [online latuinfosta](#).

AJANKOHTAISTA -7 °C

HUOMENNA -6 °C | -11 °C

LAIJANTAINA 0 °C | -7 °C

Reitin alluupite jatka sääennusteeseen

powered by MetGIS

Kuvakaappaus Outdooractiven sisällöstä Kuhmon Harakkasaaren aurinkoladulta. Reittikuvausten ja kartan lisäksi portaalista löytyy esimerkiksi tietoa reitin vaativuusluokittelusta.

Sisältö leviää verkostoissa

Kaikki Outdooractiven viedyt sisällöt ovat jaettavissa sosiaalisessa mediassa, sähköpostilla sekä tulostettavissa ja ladattavissa pdf-tiedostoina tai gps-tallenteena. Sisällöt löytyvät myös Kainuun omasta Arctic Lakeland Trails että Outdooractiven mobiilisovelluksesta, josta ne voi tallentaa of-line-tilaan. Sisältöjä voi myös upottaa omille verkkosivuilleen joko yksittäisinä sisältöinä tai koosteena esimerkiksi listana alueen esteettömistä kohteista.

Sisällön leviäminen eri kanavien kautta merkitsee myös sitä, että se tavoittaa erilaisia kohderyhmiä eri kanavista. Kunnan verkkosivujen kautta voidaan tavoittaa kunnan omia ja vapaa-ajan asukkaita. Samalla majoittaja voi tällä tavoin palvella omia asiakkaitaan. Reittitiedolla on todettu olevan merkitystä myös luontokohteen kiinnostavuuden, profiilin ja brändäämisen kannalta. Pelkkä majoitus ei välttämättä yksinään vedä, mutta esimerkiksi jo viisikin tasokasta reittisivua, lisäksi alueen 3 kauneinta maisemakohtetta ja kooste esteettömistä palveluista voivat muodostaa jo kiinnostavamman kokonaisuuden. Luontokohteen profiili lähtee rakentumaan luonnon antamista mahdollisuuksista kuten reiteistä ja esimerkiksi niiden vaativuusluokittelusta ja kohderyhmistä.

Sisällön jakaminen eri kanavissa kasvattaa myös laajempaa näkyvyyttä. Mitä enemmän yksittäinen sisältö saa katselukertoja, klikkauksia karttaikkunassa, jakoja tai vaikkapa tallennuksia offline-tilaan, sitä korkeammalle sen näkyvyys nousee sekä kotimaisilla että kansainvälisillä markkinoilla. Esimerkiksi jos joku hakee Outdooractivesta vaellusreittejä Suomesta, nousevat kärkeen suosituimmat reitit, ne reitit, joita on katsottu, klikkailtu, jaettu ja tallennettu eniten. Kansainvälisillä markkinoilla on satoja portaaleja ja sovelluksia, jotka esittävät Outdooractivessa olevaa sisältöä ja päästäkseen näihin kanaviin kiinni, on sisällön oltava suosittua. Esimerkiksi Boschin sähköpyörrien navigaattori välittää käyttäjilleen pyöräilysisältöä Outdooractiven tietokannasta ja saksankielisen Euroopan Alppiyhdistys retkeilysisältöä Suomesta. Nämä kanavat ovat kaikkien tavoitettavissa, ainoat vaatimukset ovat, että sisältö on riittävän suosittua ja kanavan kannalta sisältö on relevanttia.

Kolmanneksi voisi nostaa vielä esille markkinointikampanjat. Esimerkiksi Visit Finland kampanjoi Outdooractivessa ja kampanjoihin nostetaan mukaan sisällöt, jotka ovat riittävän suosittuja. Paikallisesti suositut sisällöt ovat myös niitä paikallisia helmiä, joita alueen omat asukkaat ovat käyttäneet ja klikkailleet. Outdooractive toteuttaa myös itse kampanjoita sekä Suomessa että eri markkina-alueilla ja niihin otetaan mukaan riittävän suosittuja sisältöjä.

On myös hyvä muistaa, että käyttöjärjestelmän kautta sisältö päivittyy reaaliaikaisesti kaikkiin esittäviin kanaviin ja käyttöjärjestelmää hallinnoiva taho, lisenssin omistaja, omistaa tiedon ja esittävä kanava ei pääse puuttumaan itse sisältöön.

Miten upottaminen tapahtuu

Alueen yrittäjät, kunnat ja yhdistykset tai vaikkapa bloggarit voivat hyödyntää hankkeen tuotoksia upottamalla digitaalisen sisällön käytettäväksi suoraan omille verkkosivuilleen. Digitaalista sisältöä ovat esimerkiksi reitit, käyntikohteet, tuotteet ja maisemat. Digitaalista esitettävää sisältöä voi myös rajata esimerkiksi teeman tai maantieteellisen rajauksen mukaisesti. Esimerkiksi pyörävuokraamo voi esittää pyöräilyreittejä, majoitusyritys kertoa lähialueensa parhaista maisema-, ulkoilu- tai käyntikohteista, kunta kunnan reiteistä ja kohteista ja vaikkapa esteettömistä kohteista erikseen. Reitin tai kohteen esikatseluikkunan voi upottaa joko ilman karttanäkymää tai karttanäkymän kanssa. Upotuksen voi tehdä järjestelmästä valitsemallasi kielellä, jolloin myös valikoiden ja painikkeiden kieli muuttuu esim. suomenkieliseksi. Sisältöä voi koota myös valmiiksi listoiksi teeman tai vaikkapa vuodenajan mukaan. Näitä listoja voi myös jakaa edelleen ja upottaa omille verkkosivuilleen.

Tapoja tehdä upotuksia löytyy monia. Edullisin tapa on ilmainen käyttäjätili. Tuolloin upotetut linkit ohjautuvat aina Outdooractiven verkkosivuille, jolloin asiakas poistuu upottavan tahon sivuilta. Toinen vaihtoehto on Outdooractiven Pro+ -tili, jolloin asiakkaat pysyvät upotuksen tehneen tahon sivuilla. Nämä ovat upotuksia, joissa valmista sisältöä upotetaan osaksi omia verkkosivuja ja loppuasiakas ei voi suodattaa tai hakea omia suosikkiaktiviteettejaan omien intressiensä mukaisesti.

Outdoors Kainuu -hankkeessa tuotettua sisältöä on jo upotettu esimerkiksi Wild Taigan, Paljakan, Vuokatin ja Vuokatti Sportin sivuille. Sekä Paljakassa että Wild Taigan alueella upotetusta sisällöstä on rakennettu reittiopas.

Laajempi mahdollisuus tehdä upotuksia on hankkia oma karttapalvelu. Tällöin voi hyödyntää toisten tuottamia sisältöjä ja tehdä omaa sisältöä. Oma karttapalvelu voidaan kohdentaa tiettyihin aktiviteetteihin tai markkina-alueelle. Esimerkiksi kunnalle se voi olla hyvä tapa kertoa omista liikuntareiteistä alueen asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille.

Reittioppaat

Paljakka / Reittioppaat

TALVEN REITIT

MAASTOPYÖRÄILY - KAINUU

Talvinen fatbike- ja monikäyttöura 6 km, Paljakka Finland

TOP Keskivaativa

↔ 6.5 km ↗ 31 m

⌚ 1:00 h ↘ 32 m

Outdoors Kainuu

Lisätietoja

LUMIKENKÄILY - KAINUU

Kalastuspolku lumikenkäillen 6 km, Paljakka Finland

TOP Keskivaativa

↔ 6 km ↗ 4.8 m

⌚ 2:00 h ↘ 4.8 m

Outdoors Kainuu

Lisätietoja

MURTOMAASHIIHTO - KAINUU

Ensilumenlatu 3,5 km, Paljakka Finland

TOP Helppo

↔ 3.6 km ↗ 34 m

⌚ 0:30 h ↘ 35 m

Outdoors Kainuu

Lisätietoja

Paljakan sivuille on tehty Reittiopas Outdooractiven tuotetun sisällön avulla. Kuvakaappaus www.paljakka.fi-internetsivuilta.

Karttapalvelu mahdollistaa sisältökohtaisen brändäämisen

Oma karttapalvelu on hyväksi todettu tapa tarjota enemmän toimintoja omille asiakkaille ja kohderyhmille, sillä karttapalvelu sisältää aina erilaisia haku- ja suodatustoimintoja. Se avaa myös

mahdollisuuden rakentaa itsenäisesti omaa luontomatkailubrändiä ja tehdä samalla yhteistyötä Kainuun tai vaikkapa Visit Finlandin Lakeland-suuralueen muiden kohteiden kanssa. Esimerkiksi Vuokatti voisi tehdä halutessaan markkinointiyhteistyötä Kolin ja Tahkon kanssa, toteuttaa omia markkinointikampanjoita ja sen lisäksi tehdä yhteistyötä Kainuun sisällä. Useilla matkailukohteilla Suomessa, kuten Ylläksellä, Levillä, Rukalla, Sallalla ja Saimaalla sekä useilla kunnilla on Outdooractiven karttapalvelu käytössään.

Kainuussa maakunnan yhteistä kansainvälisen matkailun markkinointia kehitetään Arctic Lakeland brändin alla. Maakunnan alueella Outdooractiven pääkäyttäjänä on edelleen Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK/Outdoors Kainuu). KAMK:n lisenssin karttapalvelu tullaan sisällyttämään Arctic Lakeland -sivuille. Maakunnan matkailualueilla ja kunnilla on edelleen hyvä mahdollisuus ottaa karttapalvelu myös omaan käyttöönsä.

Tulevaisuudessa matkailukohteet ja kunnat voisivat oman karttapalvelun kautta hallinnoida omia sisältöjään ja tuottaa lisäsisältöä. Päästäkseen mukaan Arctic Lakelandin markkinointiin sisällön pitäisi kuitenkin olla suosittua. Sisällölle voidaan asettaa yhteisesti sovittu digitaalinen pisteraja, joka pitäisi vähintään saavuttaa, jotta näkyisi kattomarkkinoinnissa. Tämä tapa on erittäin suosittu kansainvälisillä markkinoilla ja sen avulla voidaan kohdentaa ja suunnata kansainvälistä Kainuun markkinointia. Tämä tapa ohjaa myös osallistujat panostamaan sisällön laatuun. Toisaalta jos esimerkiksi Vuokatti haluaisi kehittyä kansainväliseksi maastopyöräilykeskukseksi, voisi sen olla järkevä tarjota omilla sivuillaan laajoilla suodatusmahdollisuudella varustettua maastopyöräilyyn keskittyvää karttapalvelua.

Reittitiedon rikastaminen

Yritys, alueorganisaatio tai kunta voi helposti ja ilmaiseksi sisällyttää hankkeessa Outdooractive-portaaliin vietyä reitti- ja kohdesisältöä omille sivuilleen. Reitin voi tulostaa asiakkaalle printtiversiona tai sen voi ladata gps- tai klm-jälkenä mobiililaitteeseen maastoon mukaan.

Yrittäjä voi paketoida yksittäisistä reiteistä vaikkapa valmiin, kiinnostavan viikko-ohjelman. Yrittäjä voi sisällyttää oman tuotteen myyntiin reitin sivulle, siis vuokrattavan maastopyörän löytää samalta sivulta kuin mielenkiintoisen maastopyöräilyreitit. Tässä vain muutama esimerkki hyödyntämistavoista. Ja osa yrityksistä ja alueorganisaatiosta on jo alkanut hyödyntämään sisältöä. WildTaiga, Paljakka, Vuokatti ja VuokattiSport ovat jo sisällyttäneet reittejä sivuilleen. Hankkeen

aikana 21 yritystä loi itselleen tunnukset Outdooractiveen ja alkoivat tuottamaan omaa sisältöä. He loivat myyntiin yhteensä 50 tuotetta, välinevuokrauksesta viikon vaelluspaketteihin.

Yhteenvetona

Outdoors Kainuu -hanke on tuottanut valtavasti sisältöä Outdooractiven käyttöjärjestelmään, ja sisältö on näkynyt kiitettävästi kotimaisilla ja kansainvälisillä markkinoilla. Suomenkielisissä haussa Kainuun sisällöt nousevat korkealle esim. vaellus + Suomi haussa. Sama pätee myös kansainvälisillä markkinoilla. Sisältö löytyy myös kansainvälisiltä markkinoilta useista eri portaaleista ja mobiilisovelluksista. Outdooractiven edustajien mukaan Kainuun sisällöt ovat esimerkkejä hyvin, järjestelmällisesti ja laadukkaasti tehdystä työstä. Myös alueen kohteet ja yritykset ovat hyödyntäneet sisältöjä ja niitä on käytetty myös Visit Finlandin kampanjoissa.

Kainuu jatkaa yhteistyötä Outdooractiven kanssa ja esille on noussut esimerkiksi alueellisen digitaalisen yhteistyön lisääminen, esteettömän luontomatkailun kehittäminen ja alueen matkailukohteiden oman luontomatkailubrändin parantaminen.

Reittien tilanne ja kehittäminen Kainuussa

Pasi Korhonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Arto Heikkinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Helka Leimu-Pelkonen, Kajaanin ammattikorkeakoulu ja

Peter Stricker, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Keväällä 2020 puhjennut koronapandemia pakotti suomalaiset suosimaan kotimaan matkailua. Jo aiemmin luontomatkailun ja luonnossa harrastamisen suosio oli kasvussa. Kaikenlainen retkeily, patikointi ja vaellus ovat kovassa nosteessa. Samalla myös luonnossa liikkumisen lajikirjo on monipuolistunut. Viime vuosina kesällä trendilajeiksi on noussut esimerkiksi polkujuoksu, maastopyöräily ja melonta. Vastaavasti talvella suosiota ovat kasvattaneet esimerkiksi fatbike (e-fatbike), talvipatikointi sekä lumikenkäily ja liukulumikenkäily. Myös halu nukkua yö ulkona on kasvussa. Suosiota on telttailun ohella kasvattanut erityisesti riippumatot.

Kiinnostus luonnossa liikkumiseen ja luonnon tarkkailuun on luonut kävijäpainetta luontokohteisiin. Erityisen kiinnostuksen kohteiksi ovat nousseet kansallispuistot, joiden koetaan tarjoavan maamme parhaita luontokokemuksia. Mutta käyttäjäpaine on kasvanut myös etenkin matkailukeskusten läheisyydessä olevissa luontokohteissa ja reiteillä.

Luonnossa liikkujien määrän lisääntyessä myös liikkujien osaamisen ja retkeilytaitojen kirjo kasvaa. Kaupungistuva väestö ei hallitse enää niin hyvin luonnossa liikkumisen vanhoja taitoja, mutta toisaalta maastossa liikkujissa on myös runsaasti syvälle lajeihin perehtyneitä aktiiviharrastajia. Uudenlaisia välineitä ja teknologiaa otetaan käyttöön. Toisaalta luonnossa liikkumisen ehtoja ja rajoja ei tunneta kunnolla ja uudet välineetkin voivat olla maastossa haastavia.

Erityisesti eteläisessä Suomessa luonnossa liikkumisen huima kasvu on aiheuttanut myös haasteita. Luontokohteiden parkkipaikat ovat täynnä, jonka vuoksi autoja pysäköidään teiden varsille ja luvattomille paikoille. Polkujen varsien ja taukopaikkojen roskaaminen on kasvanut. Nuotioita, ja esimerkiksi avotuleksi luokiteltavaa risukeitintä, poltetaan metsäpalovaroituksista huolimatta ja muutoinkin huolimattomasti. Riippumattojen köydet aiheuttavat eläviin puihin pintavaurioita. Jokamiehen oikeudet eivät ole oikein hallussa ja ruuhkaisilla poluilla syntyy erimielisyyksiä.

Luontomatkailun ja luonnossa liikkumisen suosion kasvaessa tarvitaan aiempaa enemmän kohteiden ja reittien huoltoa. Polut levenevät ja polttopuut kuluva vauhdilla. Polkujen monenlaiset

käyttäjryhmät vaativat erilaisia olosuhteita. Pitkospuut, jotka ovat pituussuunnassa keskeltä hiukan lahonneet, voivat olla haastavia tai jopa vaarallisia kokemattomalle maastopyöräilijälle. Toisaalta samat pitkokset toimivat edelleen hyvin kokeneen patikoijan vaelluskengän alla.

Kainuun luontokohteiden nykytila

Kainuun luontokohteet ja reitistöt ovat monelta osin hyvässä kunnossa. Maakunnassa on ollut useita reittien kehittämisen hankkeita, joiden avulla retkeilyyn liittyvää infrastruktuuria on laitettu kuntoon. Mutta useimpia luontokohteita ylläpidetään Metsähallituksen luontopalveluiden liian niukoilla resursseilla. Tästä syystä luontokohteita ja reittejä on täytynyt priorisoida, ja vähällä käytöllä, haastavien kulkuyhteyksien päässä olevia kohteita on karsittu ylläpidettävien joukosta. Resurssit ohjataan suosituimpiin kohteisiin, jolloin niiden kunto voidaan helpommin taata. Moni reitti onkin muuttunut tai muuttumassa ns. kumisaapasreitiksi, jotka soveltuvat kokeneille, suunnistus- ja erätaitoisille, retkeilijöille.

Voimakkaasti kasvava kysyntä on jo tuonut haasteita ylläpitoon myös Kainuussa. Suosituimmissa kohteissa poluilla on ajoittain erittäin paljon kulkijoita ja taukopaikoilla käyttäjiä. Kotaan, laavulle tai nuotion ääreen joutuu jopa hiukan jonottamaan. Näin on ollut usein esimerkiksi Vuokatissa Pöllylammen ja Naapurinvaaran kodilla.

Uusia reittejä suunniteltaessa kannattaa tarkastella kokonaisuutta sekä kysynnän että tarjonnan kautta. Jos alueella on runsaasti kysyntää, mutta tarjonta ei pysty siihen vastaamaan, eli reittejä ei ole riittävästi, niin uusien reittien rakentamiselle on akuutti tarve. Tuolloin jopa hiukan luonnonoloiltaan vähemmän vetovoimainen reitti kelpaa. Jos taas alueella ei ole kysyntää reiteille, mutta nähdään niiden potentiaali, niin reittejä voi kyllä kehittää, mutta tuolloin on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden vetovoimaisuuteen.

Kainuun käytetyimmät reitit Vuokatissa

Outdooractivesta on hallinnoijan mahdollista ottaa raportteja ja tilastoja. Käyttötilastoissa mittareina ovat tiisereiden, sivun näyttöjen, toimien ja latausten määrä. Outdoors Kainuu -hankkeen Outdooractiveen viemän sisällön osalta saatavasta käyttäjätalostosta voidaan nähdä niistä Kainuun suosituimmat reitit ja kohteet. Taulukossa on näkyvillä kahdeksan kesän ja syksyn 2020

käyttäjätilaston suosituinta reittiä. Taulukko on tulostettu 17.11.2020 ja se kertoo edellisen kuuden kuukauden, siis lumettomankauden, käytön.

Alla oleva taulukko on tulostettu 17.11.2020 ja se kertoo edellisen kuuden kuukauden, siis lumettoman ajan, reittituotteiden käytöstä. Kaikki kahdeksan suosituinta reittiä ovat Vuokatti-Sotkamo alueella. Eniten ladattuja reittejä ovat Eino Leinon polku, Hiukka-Pöllyvaara maastopyöräreitti ja Sapporon polku.

Taulukko 1. Kolmen kuukauden, kesä-marraskuu 2020, käyttäjätieto Outdoor Kainuu -hankkeessa tuotetusta sisällöstä. (Outdooractive Business 17.11.2020)

Sisältö	Tyyppi	Tiiserit SUMMA	Sivun näy... SUMMA	Toimet SUMMA	Lataukset SUMMA	Ranking-lu...
Summa		1 021 163	57 663	20 371	647	-
Eino Leinon polku 7 km, Vuokatti Finland	Retkeily	8 509 0,83%	8 520 14,78%	3 653 17,93%	156 24,11%	99
Hiukka-Pöllyvaara maastopyöräreitti 13,5 km, Sotkamo Finland	Maastopyöräily	5 278 0,52%	6 223 10,79%	2 983 14,64%	95 14,68%	99
Sapporon polku 10 km, Vuokatti Finland	Retkeily	32 698 3,20%	4 270 7,41%	1 494 7,33%	59 9,12%	100
UKK-reitti Rönköstä Urheiluopistolle 11,4 km, Vuokatti Finland	Retkeily	12 411 1,22%	3 797 6,58%	1 818 8,92%	46 7,11%	100
Lampipolku lähiretkeilyreitti 6 km, Vuokatti Finland	Sauvakävely	3 956 0,39%	2 598 4,51%	1 129 5,54%	59 9,12%	99
Hiidenkierros 5 km, Hiidenportin kansallispuisto, Sotkamo Finland	Retkeily	62 562 6,13%	2 527 4,38%	982 4,82%	38 5,87%	100
Naapurinvaaran luontopolku 4 km, Vuokatti Finland	Luontopolut ja teemareitit	9 866 0,97%	2 437 4,23%	908 4,46%	14 2,16%	100
Hiukan luonto- ja kulttuuripolku 2,4 / 4 km, Sotkamo Finland	Luontopolut ja teemareitit	3 735 0,37%	1 863 3,23%	719 3,53%	0	98

Sotkamo-Vuokatti

Sotkamossa reittien suurin käyttäjäpaine on Vuokatissa ja Vuokatinvaaralla. Mutta myös Sotkamon keskustan Hiukan-Pöllyvaaran ja Naapurinvaaran alueilla reiteillä on paljon kulkijoita. Hiidenportin kansallispuiston kävijämäärät ovat olleet kasvussa.

Vuokatin alueella suosituimmat lumettoman ajan reitit ovat Eino Leinon polku, Sapporon polku ja Lampipolku. Haasteena on näiden reittien maastopohjan kuluminen, polkujen leveneminen ja

rakennetun infran kovasta käytöstä johtuva kuluminen. Erityisesti sateiden jälkeen polut ovat paikoin vetisiä ja mutaisia, jonka vuoksi kulkijat hakevat uutta väylää. Näiden reittien polkupohja kaipaa monin paikoin vahvistamista, esim. sorastusta tai pitkospuita. Maastopyöräilijät kannattaisi ohjata pois näiltä reiteiltä.

Vuokatinvaara houkuttelee ympäri vuoden paljon maiseman ihailijoita. Nyt Vuokatin vaaran laella niin sanotun yläparkkipaikan ympäristö, laskettelurinteiden yläosat, esteetön näköalatasanne ja Iso-Pöllyn näköalatorni kaipaavat kiireellisesti kunnostusta ja maisemallisia kunnostustöitä. Osa rakenteista on heikossa kunnossa. Ylhäältä aukeava lähimaisema tulisi huolellisesti suunnitella ja kunnostaa. Vaaran päälle kannattaisi rakentaa ja viitoittaa pääosin olemassa olevia polkupohjia hyödyntäen kaksi tai kolme uutta patikkareittiä.

Hiukan ulkoilualueella, Sapsojärven hiekkakankaisella törmällä kulkeva polku on kovan kulutuksen seurauksena levennyt. Polkua käyttävät lenkkeilijät, polkujuoksijat, sauvakävelijät, koiranulkoiluttajat ja maastopyöräilijät. Reitin tilaa kannattaa seurata, mutta kulkemista ei tule estää, sillä se on maisemallisesti ja elämyksellisesti erittäin vetovoimainen kohde. Hiukan ulkoilualueelta puuttuu tulenteke- ja taukopaikka. Hyvä laavun paikka olisi esimerkiksi Aittorannan törmällä polkujen ja latujen risteyskohdassa, jolloin se palvelisi käyttäjiä sekä kesällä että talvella. Kohde on myös huollon kannalta helppo.

Naapurinvaaran luonto- ja kulttuuripolun Lepikon lenkillä kulkijat ovat pääasiassa patikoijia, mutta reitillä liikkuu myös sauvakävelijöitä, koiran ulkoiluttajia ja maastopyöräilijöitä. Reitti on suosittu perhereitti muutama vuosi sitten kunnostettujen infotaulujen, sopivan pituuden ja helposti saavutettavan Naapurinlouhen kodan takia. Polku on reitin pohjoisosastaan hyväkuntoinen, mutta kodan risteyksestä etelään usein kostea ja mutainen - ja lantainen. Suurin haaste reitin turvalliselle ja laajamittaisesti suosittelulle käytölle on alueella laiduntavat isot sorkkaeläimet. Polusto kulkee mailla, joilla alueella harvinaista perinnebiotooppia hoidetaan luonnonmukaisesti laiduntamalla. Valtakunnallisella maisemanhoitoalueella kulkevan kauniin ja suosittu reitin turvallinen käyttö tulee ratkaista kestäväällä tavalla.

Sotkamon kunnan hallinnoiman Pysy reitillä -ympäristöhankkeen aikana (2013-2015) kunnostetut reittiviitoitukset ovat pääosin hyvässä kunnossa. Vuokatinvaaralla on edelleen eri aikoina tuotettua opastusmateriaalia, joka voi paikoin hämmentää käyttäjiä. Vanhat opasteet tulisi poistaa maastosta. UKK-reitillä vaarojen laella olevat opasteet (vaaran nimi ja korkeus + kartta) tulisi kunnostaa, sillä ne toimivat hyvinä etappimerkkeinä ja selfie-kohteina.

Maastopyöräilyn kasvava suosio kesällä ja fatbiken talvella luo painetta uusille reiteille. Reittejä voitaisiin toteuttaa Vuokatissa olemassa oleville poluille ja latupohjille, ja talvella yhteiskäyttöreitteinä haastaville ja käyttöasteeltaan hiljaisemmille latuosuuksille. Merkkaamattomien reittien puute aiheuttaa paineita kaikilla muilla poluilla ja reiteillä. Maastopyöräilyn olosuhteita tulisi kehittää systemaattisemmin ja hallitusti. Muutkin talviset kulkumuodot kuten lumikenkäily ja talvipatikointi ovat suosiossa ja vaatisivat helposti saavutettavia, kevyesti huollettuja ja merkittyjä reittejä.

Hiidenportin kansallispuiston kävijämäärät ovat kasvaneet viime vuosina. Metsähallituksen luontopalveluiden toimesta rakenteita kunnostettiin kesän 2020 aikana ja työtä jatketaan kesällä 2021. Kansallispuistojen kasvavat kävijämäärät luovat paineita myös Hiidenporttiin. Sotkamon kunta ja Metsähallitus ovatkin käyneet neuvotteluja alueen edelleen kehittämiseksi. Nykyiset reitit eivät palvele kansallispuistoihin kohdistuvaa moninaista käyttäjäkuntaa. Perinteisinä retkeilypolkuina ne ovat kuitenkin toimivia.

Kokonaisuudessaan Vuokatti-Sotkamo alueella on erittäin suuri paine saada uusia vaellus-, maasto- ja talvipyöräily-, lumikenkäily- ja talvikävelyreittejä sekä kunnostaa olemassa olevia reittejä ja kohteita. Reittejä suunniteltaessa kannattaa hyödyntää jo olemassa olevaa infraa, esim. vähällä käytöllä olevien kotien ja laavujen aktivoimista. Lisäksi reittien käyttäjiä kannattaisi ohjata reittien varsilla olemassa olevien palveluiden, kuten latukahviloiden, kautta ympärivuotisesti.

Myös vesistöreitit kaipaisivat systemaattisempaa kehittämistä. Alueella ei ole lainkaan melontakeskusta tai melontalaitureita. Sotkamossa olisi panostettava myös olemassa olevien ja uusien kalastuskohteiden kehittämiseen.

Oulujärven ja Saukkovaaran alue

Kajaanin luontomatkailun helmeksi on nousemassa Ärjänsaari. Metsähallituksen luontopalvelut on kunnostanut saarta ja sen reittejä vuosina 2019-2020 ja työ jatkuu edelleen. Saaren polut on viitoitettu kesän 2020 aikana. Ärjän käytön painopiste on kesässä ja erityisen suosittu se on kesän lämpiminä jaksoina. Outdooractiveen on tuotettu sisällöt sekä saaren ympäri kulkevasta polusta että saaren kiertävästä melontareitistä. Suurena haasteena on alueen sesongin pidentäminen ja sääriippuvuudesta irti pääseminen.

Kouta-Vuores retkipolut Akkovaaralla avautuvat Oulujärvelle. Merkittyyä polkuja yhteensä 18 kilometriä. Reittien ja nuotiopaikkojen ylläpidosta vastaa Koutaniemi-Vuoreslahti -kyläyhdistys. Kesän 2020 aikana kantautui tietoa Akkovaaran 2 km:n retkeilyreitien kulumisesta ja lehdistä kehoitettiin retkeilijöitä suosimaan myös muita alueen reittejä. Alueen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tulisi osallistua myös Kajaanin kaupungin.

Kajaanista löytyy lyhyitä retkeilypolkuja ympäri kaupunkia. Niiden kunto ja ylläpito vaihtelevat. Arpeen muistometsän metsäpolku ja Erkinpoloku ovat edelleen kunnossa. Sen sijaan Metsähallitus on luopumassa Talaskankaan reittien aktiivisesta ylläpidosta ja reitit muuttuvat saapasreiteiksi. Kajaani on kuitenkin edelleen ylläpitänyt Otanmäen retkeilypolkua, joka yhdistää Talaskankaan luonnonsuojelun ja Otanmäen lintuvesialtaan.

Rehjansaari Nuasjärvellä on Kajaanin ympärivuotinen virkistyskohde, jonka matkailullinen merkitys on kuitenkin vähäinen. Saaressa ei ole varsinaisia retkeilyreittejä, mutta siellä on paljon ulkoiluun liittyvää infrastruktuuria, laitureita ja uimapaikkoja. Rehja onkin hyvä melontaretkeilyn kohde sopivan etäisyyden päässä kaupungista. Rehja voisi toimia myös Vuokatin suunnasta tulevien veneilijöiden kohteena. Melontaharrastus on Kajaanissa noussut voimakkaasti kahden uuden melontakeskuksen myötä, mutta melonnan matkailullinen merkitys on edelleen vähäinen. Mielenkiintoisia kohteita olisi kuitenkin hyvien etäisyyksien päässä niin Oulujärven kuin Nuasjärven puolella.

Kajaanissa on viime vuosina kunnostettu useita lähiretkeilyreittejä sekä maastopyöräilyreittejä hankkeiden turvin. Pöllyvaaran, Pirunvaaran ja Lohtajan reitit ovat ns. monikäyttöreittejä, joilla on sallittu niin patikointi kuin maastopyöräily. Reitit on kunnostettu ja merkattu maastoon.

Talvireittejä Kajaanissa ovat ladut, joilla osalla on sallittu myös fatbiket. Latujen linjauksia ja pohjia kunnostetaan aktiivisesti ja ne ovatkin pääosin kunnossa. Ladut eivät ole matkailullisesti merkittäviä, vaan ne ovat pääasiassa suunnattu lähivirkistysreiteiksi.

Kalastuskohteita Kajaanissa ovat Iso-Ruuhijärvi ja Linnanvirta sekä isot järvet molemmin puolin kaupunkia. Kajaani ei ole kalastuskohteena kovin tunnettu. Esimerkiksi rauniolinnan ympäristö on kuitenkin potentiaalinen erilaisena kalastuskohteena kaupungin keskustassa.

Paltamossa retkeily painottuu Kivesvaaran alueelle, jossa on neljä maastoon merkattua vaellusreittiä. Yksi niistä on esteetön. Kaikki reitit soveltuvat myös maastopyöräilyyn. Paltamon alueella on myös joitakin yhdistysten ylläpitämiä reittejä, joiden kunnosta ei kuitenkaan löydy kunnolla

tietoa. Näitä ovat esimerkiksi Hakasuon luonto- ja kotiseutupolku sekä noin 15 kilometrin mittainen Posti-Kallen vaellusreitti Melalahdessa. Kivesjärven ylä- ja alapuolella virtaava Kongasjoen reitti on tunnettu vaelluskalavesistö.

Paltamossa kehitettävänä kohteena, jolla on potentiaalia, kannattaa nostaa esiin Melalahti. Se on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Sieltä löytyy nyt kunnan ylläpitämä kota ja Pertinpihan luontopolku. Reitti on kuitenkin huonosti tunnettu, eikä siitä löydy kunnollista reittitietoa. Melalahden alueelle sopisi hyvin myös esimerkiksi pyöräilyreitti.

Ristijärvellä retkeily, ja tulevaisuudessa maastopyöräily, painottuvat Saukkovaaran alueelle. Vuoden 2020 kesän aikana Saukkovaaran maastoon rakennettiin kolme uutta maastopyöräilyreittiä. Entuudestaan Saukkovaaran alueella on Saukonselän vaellus -retkeilyreitti, joka on samalla osittain osa UKK-reittiä. Lahtasen retkeily- ja kalastusaluetta ei enää aktiivisesti ylläpidetä Metsähallituksen toimesta ja Kivijärven polku on ollut jo pidempään saapasreitti. Saukkovaaralla on talvisin FIS-kisalatuja yhteensä kymmenen kilometriä, josta valaistua on kolme kilometriä. Saukkovaaralta on myös seitsemän kilometrin latu Tuulentupa-autiotuvalle sekä kahdeksan kilometrin latu Potoskan lenkki.

Ristijärven kunnan tavoitteena on jo pidempään ollut aktivoida Saukkovaaran matkailullista kehittämistä. Uusien maastopyöräilyreittien rakentaminen on hyvä lisä tarjontaan. Jatkossa Saukkovaaran reittien kehittämistä tulisi tarkastella laajemmin kokonaisuutena ja alueen reittejä kannattaisi kehittää monikäyttöreitteinä. Tämä mahdollistaisi reittien infran tehokkaamman hyödyntämisen ja pienentäisi muun muassa ylläpitokustannuksia. Saukkovaaran alue soveltuu hyvin päiväretkikohteeksi Vuokatin, Ukkohallan ja Paljakan asiakkaille ja tätä toimintaa voisi edelleen kehittää.

Kuhmo

Kuhmossa on runsaasti erilaisia luontokohteita ja huomattavan laaja olemassa oleva reittiverkosto. Suurinta osaa reiteistä ja kohteista ylläpitää Metsähallituksen luontopalvelut, joka vastaa myös luontokeskus Petolan toiminnasta.

Metsähallitus on ilmoittanut, että se joutuu karsimaan Kuhmossa kohteiden ja reittien ylläpidosta. Haasteena on se, että valtion budjetista Metsähallituksen Luontopalveluille osoitettu perusmääräraha on pysynyt pitkään samalla tasolla, vaikka Luontopalvelujen hoitamien kohteiden määrä

ja käyntimäärät erityisesti kansallispuistoihin ovat kuitenkin samaan aikaan lisääntyneet. Toki koronapandemian mukana tuoma kävijämäärien voimakas kasvu toi myös valtiolta lisärahaa luontokohteille. Kuhmossa poistettaviksi on suunniteltu sellaisia taukopaikkoja, joilla on hyvin vähän käyttäjiä. Vähän käytettyjä reittejä muutetaan saapasreiteiksi, jolloin esimerkiksi pitkospuita ei enää uusita. Tavoitteena on edelleen taata mahdollisimman suurelle hyvät retkeilyolosuhteet käytettävissä olevilla resursseilla. Vaikka Metsähallituksen priorisointi on karsimassa Kuhmossa suuren joukon kohteita, niin edelleen alueella jää iso määrä mielenkiintoisia kohteita ja reittejä.

Luontomatkailun kehittämisen kannalta Kuhmossa on muutamia haasteita. Ensinnäkin kohteet ja reitit sijaitsevat hyvin laajalla alueella, suhteellisen kaukana toisistaan. Tämä tuo haasteita mm. niiden saavutettavuuteen. Jokainen tulevaisuudessakin ylläpidettävä kohde ja reitti ovat ominaan mielenkiintoisia, mutta yksittäinen reitti pitkien välimatkojen takana ei houkuta suuria määriä kulkijoita. Toinen haaste on talvessa. Varsinaisia talvireittejä ovat ladut sekä keskustan ja Harakkasaaren välillä jäällä kulkeva kävelyreitti. Jonkin verran lumikenkäilijöitä käy myös kesäreiteillä, esimerkiksi Sinisellä polulla. Talven tarjonta on huomattavasti suppeampi kuin lumettoman kauden.

Suomen ja Venäjän puolella oleva Ystävyyden puisto täytti 30 vuotta vuonna 2020. Kuhmosta puistoon kuuluvat Elimyssalon, Iso-Palonen – Maariansärkät ja Lentuan luonnonsuojelualueet sekä Ulvinsalo luonnonpuisto, jossa liikkuminen on sallittua vain erityisluvalla. Näiden alueiden lisäksi mielenkiintoisia kohteita ovat esimerkiksi Jauhovaara, Sininen polku, Teerisuo-Lososuo, Honkinen, Kilpelänkangas ja Syväjärvi.

Uutena Metsähallituksen ylläpitämän kohteena ollaan kehittämässä Harakkasaarta. Tämä Kalevankankaan alueeseen liittyvä kohde lähellä luontokeskusta on jatkossakin edelleen erittäin suosittu vierailukohde. Kalevankankaan alueella ei ole varsinaisia kesäreittejä, siksi Harakkasaaren polun ja laavun kunnostaminen tuo hyvän lisän alueelle. Kalevankankaalla on jo nyt hyvä latuverkosto talvisin sekä maastossa että järvellä.

Melontareittejä Kuhmosta on viety Outdooractiveen kolme. Reitistö on kuitenkin huomattavasti tätä kattavampi ja monipuolisempi. Vesistöaktiiviteettien kehittäminen on suuri haaste Kuhmossa, niin kuin koko Kainuussa. Kaupungissa on kuitenkin satsattu viime vuosina erityisesti kalastusolosuhteiden ja kalastuskohteiden kehittämiseen. Kun olosuhteet ovat kunnossa, voidaan myös järjestää onnistuneita tapahtumia, kuten Hankikorri ja Kalahässäkkiä.

Hyrynsalmi

Hyrynsalmella suurin paine luontomatkailun kehittämiseen on Ukkohallan alueella. Vorlokin ja Komulankönkään suunnilla on jo toimivat ja hyvin ylläpidetyt suositut reitit niin lumettomana kuin lumiaikaan. Ukkohallassa on kesäkauteen haettu nostetta maastopyöräilystä. Osaa alueen reiteistä ylläpitää Metsähallituksen luontopalvelut ja osaa kunta yhdessä yrittäjien kanssa.

Yksi kehittämisen kohde tulisi olla Ukkohallan ja Paljakan välisissä reiteissä. Talvella Ukkohallan ja Paljakan välinen yhdyslatu on merkattu latukarttoihin ja on joskus ollut myös käytössä, mutta nykyisin se on jäänyt hoitamatta. Yhdyslatu kuitenkin tuplaisi molempien keskusten latumäärän.

Alueella yhteisenä kesän pitkänä reittinä on tarjolla Köngäskierros. Useiden vesiputousten kautta kulkevalla reitillä on pituutta 57 kilometriä. Sen varrella on useita laavuja ja tulentekopaikkoja. Reitti on kuitenkin ollut erittäin vähällä käytöllä ja sen ylläpidosta ollaan luopumassa. Mikäli vaellusmatkailua halutaan kehittää alueella, kannattaisi olla myös yksi pidempi vetovoimainen reitti. Köngäskierroksen lähes 60 kilometrin ympyräreitti on vaellettavissa 2–3 päivässä. Maastopyöräilyreittinä sen voisi ajaa jopa päivässä. Periaatteessa molempien kulkutapojen pohjalta voisi tarjota yöpymistä lakanoiden välissä, sillä tuolloin kulkija ei tarvitse niin paljon kantamuksia mukaansa. Ja todennäköisesti yöpymisiä tarvitaan myös tulo- ja lähtöpäiviin liittyen.

Ukkohallan ja Paljakan yhdistävillä reiteillä lumettoman ja lumiajan reittien tulisi jatkossa tukeutua pääosin samaan verkostoon. Tämä helpottaisi kunnossapitoa ja huoltoa.

Ukkohallassa tärkeänä kehittämiskohteena tulisi olla Pienen Tuomivaaran laen reitit ja infra. Vaaran laella ei ole avoinna olevaa tulipaikkaa, mutta se palvelisi sekä kesän että talven käyttäjiä. Kehittämiskohteeksi kannattaisi ottaa myös Pienen Tuomivaaran vanhan valaistun ensilumenlatu, sillä siinä on potentiaalia niin kesällä kuin talvellakin. Pienen Tuomivaaralle kannattaisi tehdä virallinen lumikenkäreitti ja samalla olisi mietittävä koko alueen talviretkeilyreitistöä kokonaisuutena.

Komulankönkäälle johtavat reitit on uusittu ja kunnostettu viime vuosina sekä kesän että talven osalta. Sopivalla etäisyydellä Ukkohallasta oleva mielenkiintoinen kohde on hyvä vetovoimakkaita.

Puolanka

Puolangalla suosittuja luontokohteita ja reittejä on Paljakan ja Hepokönkään alueilla. Hepokönkällä kävijöitä on eniten kevään sulamisvesien tulvahuipun aikana, jolloin putouksessa virtaava vesi on vuolaimmillaan. Toisaalta kävijöitä on paljon pitkin kesää, sillä Hepoköngäs on saavutettavissa alle 10 kilometrin poikkeaman päässä Paltamo – Puolanka – Pudasjärvi -tien varrelta. Vuonna 2020 kävijämäärä kasvoi huomattavasti aiemmasta ja se on yksi Kainuun suosituimmista luontokohteista. Lyhyt esteetön reitti esteettömälle taukopaikalle putoukselle on kokonaisuutena toimiva. Tätä täydentää pidempi geologinen polku.

Paljakan alueella osaa reiteistä ylläpitää Metsähallituksen luontopalvelut ja osaa Puolangan kunta yhdessä matkailuyrittäjien kanssa. Vuonna 2019 päättyneessä reittihankkeessa kehitettiin Paljakan keskuksen ympäristön kesä- ja talvireittejä. Edelleen haasteeksi jäivät maastopyöräilyreitit. Alueelle tarvitaan maastoon merkittyjä ja viitoitettuja maastopyöräreittejä. Asia oli esillä myös Outdoors Kainuu -hankkeen työpajassa loppuvuodesta 2018, jolloin esitettiin, ”Paljakan ja Ukko-hallan yhdistävän maastopyöräreitin perustamista. Puolangan kunta & Metsähallitus tarkastelevat maastopyöräilyreitistöä yhdessä.” Tämän on edelleen tavoitteena.

Paljakan talvessa on tarjolla reittejä hiihtäjille, lumikenkäläijöille ja pyöräilijöille. Suurin osa reiteistä on Paljakan keskuksen ja Rakennusjärven ympäristössä. Vaarajonon korkeimmilla huipuilla sijaitseva Metlan valaistu latu tuo tarjontaa mielenkiintoisen tykkylumiladun, jota voitaisiin tuottaa aiempaa paremmin.

Pirunkirkon vuotuinen kävijämäärä oli alueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan kymmenen vuotta sitten noin 7 000. Tuolloin arvioitiin Luonnonpuiston polulla olevan kulkijoita noin 100 vuodessa. Kävijämäärät ovat kasvaneet kymmenessä vuodessa ja erityisesti koronavuoden 2020 kesäkauden aikana. Luonnonpuiston polulla kaatuneita puita ei raivata pois, vaan kulkija joko kiipeää rungon yli tai kiertää sen. Polku hakeekin siksi jatkuvasti uusia uria ja sen maastoon merkitseminen on tämän vuoksi haastavaa. Samalla kuitenkin eksymisen vaara kasvaa.

Siikavaaran alue Puolangan pohjoisosassa on vähemmän tunnettu retkeilyalue. Tärkeimpänä syynä lienee sen syrjäinen sijainti. Alueella on laaja, yli 21 km², suuruinen luonnonsuojelualue ja yksi maakunnan korkeimmista vaaroista. Vaarajonon halki kulkee UKK-reitti ja alueella on kaksi varsinaista vaellusreittiä, Kometon kierros 7,5 km ja Sienipolku 14 km. Sijainnista huolimatta kävijäpotentiaalia voisi löytyä erityisesti Oulun suunnalta, sillä etäisyys on suunnilleen sama Syöteen alueen kanssa.

Suomussalmi

Suomussalmen retkeilyreitit ja luontokohteet jakautuvat kolmelle eri alueelle. Suomussalmen luontokohteiden, ja samalla myös luontomatkailun, helmi on kunnan pohjoisosassa sijaitseva Hossan kansallispuisto. Retkeilyalueena Hossan kanssa samaan voidaan löyhästi lukea mukaan myös Martinselkosen luonnonsuojelualue. Tämä alue on luontomatkailun näkökulmasta kunnan vetovoimaisin. Alueelle on sijoittunut myös runsaasti luontomatkailuyrityksiä, jotka tarjoavat niin majoituspalveluita kuin villieläinten tarkkailumahdollisuuksiakin.

Suomussalmen kuntakeskuksen läheisyydessä sijaitsevat retkeilyreitit ovat pääosin ns. lähiretkeilyreittejä eli helppokulkuisia päiväretkikohteita, jotka sijaitsevat enimmilläänkin alle puolen tunnin ajomatkan päässä keskustasta. Kolmas retkeilyalue sijoittuu kunnan itä- ja kaakkoisosaan. Sille on omaleimaista vahva yhteys alueen historiaan ja menneisyyteen.

Hossan kansallispuisto kuuluu kymmenen Suomen suosituimman kansallispuiston joukkoon. Alueella on kesäisin noin 90 kilometriä hyvin hoidettua retkeilyreitistöä. Reiteistä useimmat ovat noin 10–20 kilometrin mittaisia ympyräreittejä. Suurin osa ympyräreiteistä on myös maastopyöräilijöiden käytettävissä. Lisäksi Hossan alueelta löytyy kattava melontareittien verkosto ja muutamia esteettömiä retkeilyreittejä. Hossan alueen suosio on kasvanut tasaisesti sen jälkeen, kun alue nimettiin kansallispuistoksi vuonna 2017. Uutena asiakasryhmänä kohteen ovat hyvin löytäneet maastopyöräilijät, joille on rakennettu monipuolinen ja kattava reittiverkosto. Kansallispuistojen kävijämäärän kasvua rajoittaakin eniten majoituskapasiteetin puute. Alue on suosittu etenkin päiväretkeilijöiden keskuudessa ja mökit ja vaunupaikat täyttyvät kesäkuusta syyskuulle.

Kesäretkeilyn osalta Hossassa tilanne on hyvä ja kehittäminen kannattaa keskittää esteettömyyteen, sillä siinä on paljon potentiaalia. Valmiina on jo kolme vaihtelevan mittaista esteetöntä reittiä ja sieltä löytyy esteettömiä kalastus- sekä venelaitureita. Vaikka tilanne on hyvä tilanne, se ei vielä muodosta riittävän vetovoimaista esteettömän matkailun kokonaisuutta. Esteettömän retkeilyn osalta vetovoimaa voisi lisätä tarjoamalla esimerkiksi maastossa yöpymisen mahdollistavia autiotupia ja taukopaikkoja. Esteettömät majoituspalvelut ovat muutoinkin iso haaste.

Martinselkosen luonnonsuojelualueella kulkee ns. itärajan retkeilyreitti, jonka ylläpito kokonaisuudessaan on lakkautettu. Reitti on kuitenkin vielä hyväkuntoinen Hossan ja Martinselkosen välillä. Tätä reitin osaa kannattaa myös jatkossa ylläpitää Hossan kasvavien kävijämäärien vuoksi. Lisäksi reitin molemmissa päissä toimii matkailuyrityksiä, joka mahdollistaa yöpymisen ja kuljetukset. Reitti sai joulun alla vuonna 2020 avustusta kunnostamiseen Eduskunnan joululahjahoista.

Talviretkeilyn näkökulmasta Hossa ei ole vielä saavuttanut kesän kaltaista suosiota. Alueen talviretkeilyreittejä ylläpitää kaksi tahoja. Alueen matkailuyhdistyksen hallinnoima latupooli huoltaa alueen hiihtolatuja, vain perinteisen ura, sekä Jatkon Jotos ja Seipiniemen Sujaus monitoimireittejä, joilla voi liikkua lumikengillä, liukulumikengillä, maastopyörillä, kävellen tai suksilla. Lisäksi metsähallitus ylläpitää Väräkallion kalliomaalauksille ja Julma-Ölkyn kanjonijärvelle menevää erämaareittiä, joka on myös monikäyttöreitti. Myös jotkin matkailuyritykset ylläpitävät alueella yksittäisiä reittejä, esimerkiksi husky- ja fatbikereittejä. Mikäli talvikäyttöä ja sitä kautta luontomatkailuasiakkaita halutaan lisää, tulee reittien ylläpidon olla systemaattista. Esimerkiksi sään muutoksiin tulee reagoida herkästi. Pitämällä olosuhteet kunnossa saadaan kesän hyvä maine esimerkiksi pyöräilijöiden keskuudessa siirrettyä myös talveen. Martinselkoseen menevästä reitistä saisi myös talvella hyvän lisän reittivalikoimaan, jonka varrelta löytyy riittävä palveluvarustus myös yöpymiseen. Tätä reittiä voisi hyödyntää edelleen markkinoinnin osalta keihäänkärkenä tietyille kohderyhmälle.

Suomussalmen kuntakeskustaa lähellä olevat kesäreitit ovat pääosin päiväretkikohteiksi soveltuvia retkeilyreittejä, joilla ei varsinaisesti tavoitella yöpyvää retkeilijää. Metsähallituksen lakkautettua Seitenahvenisen virkistyskalastusalueen, otti kunta vetovastuun kohteesta. Nyt alueella on vajaan neljän kilometrin lähiretkeilyreitti, jonka voi yhdistää myös läheisessä Kaunisniemessä kiertävään Soivan Metsän luontopolkuun. Seitenahvenisen reitin rakenteet, pitkokset ja kaksi laavaa, ovat pääosin vielä hyvässä kunnossa Metsähallituksen jäljiltä, mutta resursseja niiden kunnostamiseen kannattaa varata. Soivan Metsä itsessään on omatoimisella musiikin toteuttamisella ainutlaatuinen, houkutteleva luontopolku. Osa instrumenteista oli kesällä 2020 huonossa kunnossa ja mikäli kohdetta markkinoidaan käyntikohteena, niin näiden kunnostus olisi ajankohtaista ja kannatettavaa. Molemmilla reiteillä huomioita tulisi kiinnittää opasteisiin ja viitoitukseen, etenkin yhteiskäytön osalta.

Talvikäytön osalta Seitenahvenisen ja Soivan Metsän reittiyhdistelmässä olisi myös potentiaalia. Talvisen fatbike/monikäyttöreitin osalta suunnittelussa voisi hyödyntää Akonvaaran koiralatuja. Siitä voisi tehdä nykyisen käytön lisäksi monitoimiuran, joka johdattaa pyöräilijän Seitenahveniselle. Seitenahveniselta reitti jatkuisi joko polkua pitkin Pitämän taajama-alueella tai sitten pidempänä lenkinä Kaunisniemen ja sieltä lähtevän kevyenliikenteen väylän kautta Pitämälle. Reittien mitat olisivat noin 8–10 kilometrin välissä Pitäältä lähdettäessä.

Toinen kuntakeskusta lähellä oleva reitti on Aittokosken-Variskönkään polku, jonka kohokohta on 11 metrinen Varisköngäs. Se on yksi kolmesta Kainuun vapaasta vesiputouksesta. Reitti hyödyntää osin latupohjaa ja on hyväkuntoinen sekä kohtuullisen hyvin merkitty. Reitin varrella on kolme

taukopaikkaa, jotka kaikki ovat hyväkuntoisia. Latupohjan hyödyntäminen ja varustelu myös maastopyöräilyyn soveltuvaksi tulisi selvittää. Variskönkään reittiin yhdistyy myös ns. Varisjärven polku, jonka avulla reitin mittaa voi kasvattaa 7,5 kilometrillä ja saavutetaan maastopyöräilijöitä houkutteleva kokonaismatka.

Säynäjäsuon-Matalasuon soidensuojelualueella kulkeva, hyvin omaleimainen retkeilyreitti on linjattu uudelleen. Ennen ympyräreittinä kulkenut reitti on nyt kaksisuuntainen janareitti Syväjärven kiertävää osuutta lukuun ottamatta. Uudelleen linjatun reitin pitkospuita uusitaan eduskunnan joululahjarahan avulla. Syväjärven päässä olevat monipuoliset taukorakenteet ovat pääosin hyvässä kunnossa. Reitti soveltuisi myös lumikenkäilyreitiksi talvisin, vaikka parkkipaikalla tai muulla reitin osalla ei olekaan tällä hetkellä talvikunnossapitoa. Lumikenkäreitti olisi mahdollista toteuttaa omatoimireittinä ja viestiä markkinoinnin keinoin.

Hiihtolaturien osalta Suomussalmen kuntakeskuksessa on hyvä tilanne. Kuntakeskuksen lähialue kaipaa toimivia monikäyttöreittejä. Kokeilut ovat osoittaneet, etteivät hiihtäjät ja pyöräilijät mahdu tällä hetkellä samoille urilla, joten tarvitaan uusia reittejä ennen kaikkea talvipyöräilijöiden käyttöön.

Kolmas kunnan retkeilyreittien kannalta mielenkiintoinen alue on itäinen Suomussalmi, jossa sijaitsevat Raatteen tie, Itärajan retkeilyreitti sekä Vienan reitti. Raatteen museon ympäristöön on toteutettu kaksi teemallista polkua, jotka tuovat esille taistelujen keskeisiä paikkoja ja muistomerkkejä. Reittien rakenteet ovat hyvässä kunnossa, ja reitin vahvan teeman sekä historialinkityksen vuoksi, hyvin hyödynnettävissä ohjatuiksi retkeilytuotteiksi, kuten jo tehdäänkin. Teemalliset reitit soveltuvat hyvin ryhmätuotteiksi, mutta lisäävät oikein markkinoituna myös kohteen vetovoimaa sekä viipymää kohteessa. Itärajan kesäretkeilyreittiä Suomussalmen ja Kuhmon itärajalla ei enää ylläpidetä nykyisessä muodossaan ja reitti on monin paikoin heikossa kunnossa.

Suomussalmen kaakkoisosassa sijaitseva Murhisalon luonnonsuojelualue on osa Kalevalapuistoa. Sen alueella kiertää kahdeksan kilometrin mittainen Saarijärven kierros. Reitti on pitkosten ja siltojen osalta kuitenkin huonossa kunnossa. Ylläpidosta vastaava Metsähallitus sai joulun alla 2020 avustusta reitin kunnostamiseen eduskunnan joululahjaroista. Ylläpidettynä ja kunnostettuna reitti on hyvä lisä alueella kiertävälle Vienan reitille ja tuo retkeilijälle lisää nähtävää ja koettavaa alueella.

Vienan reitti on Suomussalmen Yli-Vuokissa sijaitseva 25 kilometriä pitkä patikointireitti, joka on kunnostettu kokonaisuudessaan vuonna 2012 päättyneessä hankkeessa. Patikointireitin lisäksi alueella on melontareitti, joka hyödyntää patikointireitin kanssa samoja taukopaikkoja. Talvisin

maaliskuussa reitillä järjestetään Vienan Hiihto -tapahtuma, jota ennen ja jälkeen reitin käyttö on mahdollista myös talvella. Reitien ylläpidosta vastaa Vuokin kyläyhdistys. Vienan reitillä on myös oma yhdistys Vienan reitti ry, joka edistää reitin tunnettavuutta sekä kalevalaista kulttuuriperintöä. Reitillä on vahva kulttuurihistoriallinen identiteetti ja Elias Lönnrotin käveli polkua runonkeruumatkoillaan. Kehittämisen osalta reitin suurin haaste on sen tunnettavuus sekä ajantasaisen reitti-infon puute. Alueesta on saatavilla hyvin rajallisesti niin sähköistä kuin paperillista kartta-aineistoa tai muuta materiaalia. Ajantasainen reittitieto toisi alueelle lisää kävijöitä.

Kainuun reittien ja kohteiden kehittäminen

Kainuun reittien kehittäminen vaatii kokonaisvaltaisempaa tarkastelua. Paineita uusien maastopyöräilyreittien rakentamiseen on kaikissa kunnissa. Vesistömatkailun kehittäminen on ollut esillä maakunnassamme pitkään. Talviretkeilyn ja talvipyöräilyn olosuhteita olisi kehitettävä. Mutta mistä raha ja lopulta käyttäjät näille reiteille? Laajemmalla, maakunnallisella, suunnittelulla voisimme keskittyä tiettyihin lajeihin ja nostaa ne alueemme kärkilajeiksi. Kannattaako tarjota hiukan kaikille kaikkea vai pyrkiä kehittymään joissakin lajeissa laajasti tunnetuksi kohteeksi? Kaksi tai kolme reittiä ei tee kohteesta vielä vetovoimaista lajikohdetta, mutta toki se voi olla hyvä lisä laajempaan tarjontaan vetovoiman kasvattamiseksi.

Keskiössä täytyy olla luontomatkailun asiakaslähtöinen kehittäminen. Reittejä ei voi kannata rakentaa tuntematta niiden potentiaalisia käyttäjiä. Heidän toiveensa olisi nostettava suunnittelussa kärkeen. Vain näin saadaan luotua kiinnostavia ja vetovoimaisia kokonaisuuksia, jotka houkuttelevat tulemaan vierailulle pidemmänkin matkan päästä. Toki vetovoiman kasvattamiseksi reitti vaatii myös tuotteistamista ja markkinointia.

Kainuulla on edelleen valtavasti käyttämätöntä luontomatkailun potentiaalia. Tarvitaan pitkäjänteistä kehittämistyötä ja kauaskantoisia suunnitelmia, mutta myös uusia innovaatioita sekä alan tarkkaa seuraamista ja analysointia.

